

LIFE Integrētais projekts

C.4.1 – Efektīva nacionāla līmeņa kompensāciju modeļa izstrāde bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas efektivitātes uzlabošanai

Kompensējošo maksājumu sistēmas izvērtējums bioloģiski vērtīgu mežaudžu saglabāšanai

2024

Dabas aizsardzības
pārvalde

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

LATVIJAS VALSTS MEŽI
KOKSNE · STĀDI · ATPŪTA

LLKK

Latvian LIFE

Pasaules
Dabas
Fonds
WWF

LATVIJAS
UNIVERSITĀTE

DAUGAVPILS
UNIVERSITĀTE

HESPI
VIDZEMES
AUGSTSKOLA

Latvian
Bioscience and
Technology
University

Saturs

Summary	3
Saīsinājumi	4
Kopsavilkums	5
Darba uzdevumi un metodika	7
1. Datu analīze par <i>Natura 2000</i> kompensācijām Kompensācijas maksājums par <i>Natura 2000</i> meža teritorijām	8
1.1. Saimnieciskās darbības ierobežojumu analīze	8
1.2. Kādās ĪADT kategorijās un funkcionālajās zonās aprobežotie meži atrodas?	12
1.3. Aprobežoto platību raksturojums (vecuma grupa, valdošās sugas, bonitāte)	13
2. Kompensāciju saņēmēju telpiskā atveide	21
3. Datu atlase un analīze par mikroliegumiem fiziskām un juridiskām personām piederošajos mežos	26
3.1. Sadalījums vecuma grupās, valdošās sugas, bonitāte	26
3.2. Mikroliegumu sadalījums (izveidots putniem vai biotopiem) fiziskām un juridiskām personām piederošajās teritorijās	29
3.3. Izmaksātās kompensācijas par ierobežojumiem mikroliegumos	30
4. Novērtējums ES nozīmes meža biotopiem, ņemot vērā konkrētus parametrus	31
4.1. Informācija par mežu struktūru biotopos (sadalījums vecuma grupās, valdošās sugas, bonitāte)	31
4.2. Mežu īpašumtiesību struktūra (fiziskas un juridiskas personas)	37
Noslēgumā	51
Pielikums	52

Summary

This report was prepared within the LIFE Integrated Project "Optimizing the Governance and Management of the Natura 2000 Protected Areas Network in Latvia" LIFE19 IPE/LV/000010, Action C.4.1. Development of effective compensation model for supporting nature conservation at national level.

The document provides an overview of forest land management and compensation in NATURA 2000 territories in Latvia. It details that 158 487 hectares of forest land within these protected areas are privately owned, with 47% having restrictions on economic activities, such as bans on clear-cutting and final felling. In 2022, €4.7 million in compensation was paid for restrictions affecting 49,779 hectares, with the largest shares concentrated in nature reserves, nature parks, and national parks.

Most of the forest areas eligible for compensation are in mature or overgrown stands, primarily consisting of birch and pine. The document also discusses the distribution of EU-significant habitats, which cover 10% of Latvia's territory, with most located on state or municipal land. The report emphasizes the importance of accurate data for future conservation efforts.

Projekts "Natura 2000 aizsargājamo teritoriju pārvaldības un apsaimniekošanas optimizācija" (LIFE19 IPE/LV/000010 LIFE-IP LatViaNature) tiek īstenots ar Eiropas Savienības LIFE programmas un VRAA finansiālu atbalstu.

Informācija atspoguļo tikai projekta LIFE IP LatViaNature īstenotāju redzējumu, Eiropas Klimata, infrastruktūras un vides izpildaģentūra nav atbildīga par šeit sniegtās informācijas iespējamo izmantojumu.

Saīsinājumi

DAP – Dabas aizsardzības pārvalde

EK – Eiropas Komisija

EPS – Lauku atbalsta dienesta Elektroniskās pieteikšanās sistēma, <https://eps.lad.gov.lv>

ES – Eiropas Savienība

ĪADT – īpaši aizsargājama dabas teritorija

LAD – Lauku atbalsta dienests

LatViaNature – LIFE integrētais projekts “Natura 2000 aizsargājamo teritoriju pārvaldības un apsaimniekošanas optimizācija” (LIFE19IPE/LV/000010, LIFE-IP LatViaNature)

MK – Ministru kabinets

MVR – meža valsts reģistrs, uztur VMD

Natura 2000 – Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju tīklā *Natura 2000* iekļauta teritorija

NIM likme – kompensācijas maksājums par *Natura 2000* meža teritorijām

VARAM – Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrija

VMD – Valsts meža dienests

ZM – Zemkopības ministrija

Kopsavilkums

Darba mērķis ir apzināt un novērtēt mežsaimnieciskās darbības ierobežojumu kompensējošo maksājumu sistēmu, lai novērtētu līdzšinējās atbalsta sistēmas lietderīgumu. Ziņojumā analizētas 2022. gadā izmaksātās kompensācijas un tām atbilstošās kompensētās platības, kas pieder privātpersonām (fiziskām un juridiskām personām). Analīzē iekļauti arī citi aspekti, tostarp ĪADT funkcionālais zonējums, mikroliegumu teritorijas, ES nozīmes meža biotopu izplatība u.c.

Ziņojums sagatavots projekta LIFE IP LatViaNature C.4.1. aktivitātē "Efektīva nacionāla līmeņa kompensāciju modeļa izstrāde bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas efektivitātes uzlabošanai". **Ziņojumu sagatavoja Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitāte.** Turpmāk norādīti galvenie, ziņojumā ietvertie fakti un secinājumi.

Pētījumā, analizējot mežsaimnieciskās darbības ierobežojumus *Natura 2000* teritorijās, konstatēts:

1. *Natura 2000* teritorijās privātpersonām pieder 158 487 ha meža zemju. No tām 74 631 (47%) mežsaimnieciskā darbība ir ierobežota vai aizliegta. Kailcirtes aizliegums noteikts 29%, galvenās cirtes aizliegums 5%, galvenās cirtes un kopšanas cirtes aizliegums 8%, bet mežsaimnieciskās darbības aizliegums noteikts 5% no privāto meža zemju platības *Natura 2000* teritorijās.
2. **53% no *Natura 2000* teritorijās ietilpstošajām meža zemēm**, kas pieder privātpersonām, **nav noteikti mežsaimnieciskās darbības ierobežojumi**, kas atšķirtos no vispārējām prasībām meža apsaimniekošanā.
3. No meža zemēm, kurās noteikti mežsaimnieciskās darbības ierobežojumi (aprobežotās platības), visvairāk mežu atrodas dabas liegumos (25%; 18 897 ha), dabas parkos (25%; 18 610 ha) un nacionālajos parkos (22%; 16 119 ha).

Vērtējot datus par kompensācijām saistībā ar mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem privātajos mežos, konstatēts:

4. LAD 2022. gadā veicis kompensāciju maksājumus 4,7 miljonu euro apmērā par mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem 49 779 ha platībā. Pētījumā konstatēts, ka par **33%** (24 852 ha) **no privāto mežu platībām, kurās ir noteikti mežsaimnieciskās darbības ierobežojumi, nav saņemti kompensāciju maksājumi.**
5. No teritorijām, par kurām veikti kompensāciju maksājumi (kompensētās platības) lielāko īpatsvaru veido kailcirtņu aizliegums (56%; 27 693 ha). Tam seko galvenās cirtes un kopšanas cirtes aizliegums (23%; 11 443 ha), mežsaimnieciskās darbības aizliegums (18%; 8 948 ha), un galvenās cirtes aizliegums (3%; 1 695 ha).

Pētījumā, analizējot aprobežoto platību mežaudžu struktūru, konstatēts:

6. Aprobežoto platību mežaudžu koku sugu struktūra līdzīga Latvijas kopējai mežaudžu valdošo sugu struktūrai. Galvenokārt aprobežotās platības ir koncentrējušās bērza un priežu audzēs (proporcionāli vairāk nekā šo sugu īpatsvars valstī kopumā), savukārt melnalkšņu un apšu mežaudžu īpatsvars kompensējamās platībās ir

zemāks nekā valstī vidēji. Aprobežoto platību mežaudžu ražība (bonitāte) būtiski neatšķiras no mežaudžu ražības sadalījuma valstī kopumā.

7. Vislielākais īpatsvars **(26%) no aprobežotajām platībām atrodas vidēja vecuma audzēs**. Turklāt būtisks īpatsvars no vidēja vecuma audzēm atrodas teritorijās, kurās mežsaimnieciskā darbība ir aizliegta vai noteikts galvenās cirtes aizliegums. Pētījumā identificētas arī aprobežotās platības (5%), kuras atrodas jaunaudzēs. Aprobežoto vidēja vecuma audžu īpatsvarā vislielāko apjomu veido bērzu un priežu audzes.

Analizējot datus par privātpersonām piederošajiem mežiem mikroliegumos, konstatēts:

8. Mikroliegumi meža zemēs valstī kopā aizņem 49 007 ha (galvenokārt valstij piederošajās zemēs). Privātpersonām piederošajās meža zemēs mikroliegumu kopplatība ir 5 572 ha jeb 11% no mikroliegumu kopplatības valstī.
9. Vairums mikroliegumu privātajos mežos ir izveidoti putnu aizsardzībai (80%; 4466 ha). Biotopu aizsardzībai mikroliegumi noteikti 17% (947 ha) platībā.
10. Mikroliegumi privātpersonām piederošos mežos galvenokārt izvietoti mežaudzēs, kuras ir sasniegušas galvenās cirtes vecumu. Visbiežāk mikroliegumi atrodas bērzu (34%), priežu (19%) un egļu (14%) mežos.
11. Mikroliegumos privātpersonām piederošos mežos salīdzinājumā ar mežaudzēm īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, mežaudžu vidējā ražība ir zemāka. Mikroliegumos īpaši izteikts ir priežu 3. bonitātes audžu lielais īpatsvars.
12. Pētījumā konstatēts, ka **tikai par 63% no mikroliegumu kopplatības privātajos mežos to īpašnieki ir saņēmuši kompensāciju maksājumus**.

Analizējot datus par Eiropas Savienības nozīmes meža biotopiem, konstatēts:

13. Lielākais ES nozīmes meža biotopu īpatsvars konstatēts galvenās cirtes vecumu sasniegušajās (pieaugušajās un pāraugušajās) audzēs, bet daļa arī vidēja vecuma audzēs un briestaudzēs.
14. Privātpersonām piederošajos mežos visvairāk konstatēti ES nozīmes meža biotopi *Veci vai dabiski boreāli meži* un *Purvaini meži*, kas arī valstī kopumā ir biežāk konstatētie meža biotopu veidi.
15. Privātpersonām piederošajos meža īpašumos (80% no īpašumiem) biotopi neaizņem vairāk kā 30% no īpašuma platības.

Pētījuma laikā konstatētas atsevišķas nepilnības saistībā ar datu savstarpēju atbilstību dažādās valsts informācijas sistēmās:

16. Konstatētas iespējamās neatbilstības starp ES nozīmes biotopu veidiem un tiem raksturīgajiem augšanas apstākļu tiptiem (meža tiptiem). Neatbilstības var būt saistītas gan ar neprecizitātēm, nosakot ES nozīmes meža biotopu veidu, gan kļūdām meža inventarizācijā.
17. Datu precīzu analīzi ierobežo telpisku datu trūkums par kompensāciju maksājumiem saistībā ar mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem privātajos mežos.

Darba uzdevumi un metodika

Uzdevums ir apzināt un novērtēt šobrīd esošo kompensāciju saņēmēju loku, lai novērtētu līdzšinējās atbalsta sistēmas lietderīgumu.

Uzdevuma izpildē tika izmantoti dati: dabas datu sistēmā "Ozols" pieejamie dati; Meža valsts reģistra dati u.c. dati atbilstoši nepieciešamībai, pieejamībai un savstarpējai savietojamībai.

Aprēķinos izmantotie dati:

- ✓ Meža valsts reģistra dati

<https://data.gov.lv/dati/lv/dataset/meza-valsts-registra-meza-dati>

- ✓ Plānošanas reģioni

https://data.gov.lv/dati/dataset/788c670f-733a-4197-b159-4a00bada964b/resource/a5a16e53-8c21-4d3b-b15c-cc7175d90b3d/download/planosanas_rejioni_2021.zip

- ✓ Zemju, kadastru īpašnieki (pilnīgāka datu kopa atsūtīta no DAP)

<https://data.gov.lv/dati/dataset/be841486-4af9-4d38-aa14-6502a2ddb517/resource/a0d801da-8eb0-4426-9087-50e8139bce39/download/ownership.zip>

- ✓ Mikroliegumu teritorijas

https://data.gov.lv/dati/dataset/fa50b0fb-04f2-452f-ade9-f8448d94eefa/resource/4770cc11-02eb-42e1-98c9-e640e3d8b7ff/download/mikroliegumi_20.12.2023.zip

- ✓ ĪADT teritorijas

https://data.gov.lv/dati/dataset/b2de2313-c20e-4ebf-a9c0-b8099566320a/resource/aa165932-8835-41a0-baa2-3336d2e8e6ef/download/iadt_20.12.2023.zip

- ✓ Biotopu teritorijas (pilnīgāka datu kopa atsūtīta no dabas datu pārvaldības sistēmas "Ozols")

https://data.gov.lv/dati/dataset/7b5ac3e9-aaa5-44d6-a828-777736edeb71/resource/e7d817e6-2a00-4f67-8374-8a1fe376891a/download/biotopi_20.12.2023.zip

- ✓ Lauku atbalsta dienesta (LAD) dati (*.xlsx formāta dati)

1. Datu analīze par *Natura 2000* kompensācijām Kompensācijas maksājums par *Natura 2000* meža teritorijām

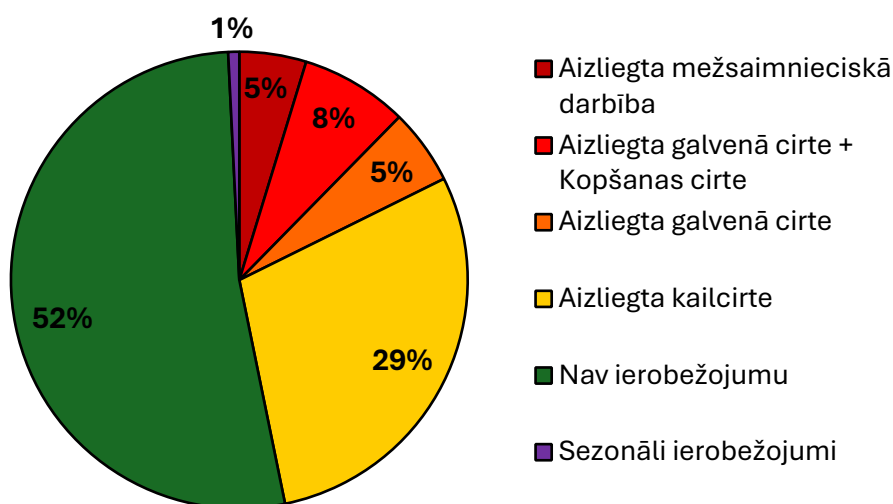
1.1. Saimnieciskās darbības ierobežojumu analīze

Pētījumā analizēti ĪADT saimnieciskās darbības ierobežojumi (aizliegta mežsaimnieciskā darbība; aizliegta galvenā cirte un kopšanas cirte; aizliegta galvenā cirte; aizliegta kailcirte) fiziskām un juridiskām personām piederošajās meža zemēs. Saimnieciskās darbības ierobežojumi valstij piederošās zemēs netika analizēti.

Natura 2000 teritorijās privātpersonām pieder 158 487 ha meža zemju. No tām 74 631 ha (47%) mežsaimnieciskā darbība ir ierobežota vai aizliegta. *Natura 2000* teritorijās 52,4% no šīs platības nepastāv būtiski saimnieciskās darbības ierobežojumi (pastāv vispārējās dabas aizsardzības prasības mežā, kas izriet no Meža likuma, vai pastāv sezonāli ierobežojumi). Saimnieciskā darbība ir ierobežota vai aizliegta 46,7% no kopējās platības. *Natura 2000* teritorijās galvenokārt pastāv kailcirtes aizliegums 29,1%, galvenās cirtes aizliegums 5,3%, galvenās cirtes un kopšanas cirtes aizliegums 7,6%, bet mežsaimnieciskās darbības aizliegums 4,7% (skatīt 1.1.tabulu un 1.1.attēlu).

1.1.tabula, 1.1.attēls

Saimnieciskās darbības ierobežojumu raksturojums fiziskajām un juridiskajām personām piederošajos mežos, kas atrodas *Natura 2000* teritorijās

Saimnieciskās darbības ierobežojumu režīms	NATURA 2000, ha	Īpatsvars,%
Aizliegta mežsaimnieciskā darbība	7504	4,7
Aizliegta galvenā cirte + kopšanas cirte	12066	7,6
Aizliegta galvenā cirte	8455	5,3
Aizliegta kailcirte	46106	29,1
Nav ierobežojumu	83073	52,4
Sezonāli ierobežojumi	1238	0,9
Kopā	158 487	100

Kompensācijas maksājums par *Natura 2000* meža teritorijām (NIM) ir ikgadējs kompensācijas maksājums par mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem meža zemēs saistībā ar Direktīvu 92/43/EEK¹ un 2009/147/EK².

Meža valsts reģistrā fiksēto saimnieciskās darbības ierobežojumu analīze fiziskajām un juridiskajām personām piederošajos mežos liecina, ka **kopējā aprobežotā platība ir 74 631 ha.**

Kompensāciju atbalsttiesīgā platība ir meža zeme (izņemot purvu), kas atrodas:

- Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (*Natura 2000*) sarakstā un noteikta atbilstoši likumam "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām"³;
- mikroliegumos, kuri atrodas ārpus *Natura 2000* teritorijām vai atrodas *Natura 2000* teritorijā un ir noteikti atbilstoši normatīvajiem aktiem:

- ✓ viena lauka platība ir vismaz 0,1 ha un kopējā atbalstam pieteiktā platība ir vismaz 1 ha;
- ✓ pieteiktie lauki ir kartogrāfiski identificējami un iekļauti EPS, un tajos saskaņā ar normatīvajiem aktiem par īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzību un izmantošanu vai sugu un biotopu aizsardzību ir spēkā kāds no šādiem saimnieciskās darbības ierobežojumiem:
 - o aizliegta mežsaimnieciskā darbība;
 - o aizliegta galvenā cirte un kopšanas cirte;
 - o aizliegta galvenā cirte;
 - o aizliegta kailcirte.
- ✓ Par attiecīgo platību:
 - o nav saņemta kompensācija ikgadēja atbalsta maksājuma veidā no valsts budžeta līdzekļiem saskaņā ar normatīvajiem aktiem, kas nosaka saimnieciskās darbības ierobežojumus, par kuriem pienākas kompensācija valsts un pašvaldību izveidotajās īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos, kompensācijas izmaksas nosacījumus, kārtību un apmēru;
 - o nav saņemta vienreizējā atlīdzība saskaņā ar likumu "Par zemes īpašnieku tiesībām uz kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos"⁴, ja vien tā nav kompensācija par kopšanas cirtes aizliegumu;
 - o saimnieciskās darbības veicējs, lēmuma pieņemšanas brīdī neatbilst nevienai no grūtībās nonākuša uzņēmuma pazīmēm;
 - o pieteiktā meža zemes platība ir inventarizēta atbilstoši normatīvajiem aktiem par meža inventarizāciju, un inventarizācijas dati ir iekļauti Meža valsts reģistrā.

Projekta izpildei nebija pieejama informācija par platībām, par kurām saņemta vienreizējā atlīdzība saskaņā ar likumu "Par zemes īpašnieku tiesībām uz kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos" (likums zaudējis spēku 2013.gadā), kas var ietekmēt precīzu datu analīzi.

¹ <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/1992/43/oj/?locale=LV>

² <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2009/147/oj/?locale=LV>

³ <https://likumi.lv/ta/id/59994-par-ipasi-aizsargajamam-dabas-teritorijam>

⁴ <https://likumi.lv/ta/id/112279-par-zemes-ipasnieku-tiesibam-uz-kompensaciju-par-saimnieciskas-darbibas-ierobejojumiem-ipasi-aizsargajamas-dabas-teritorijas-un...>

LAD sniegtie dati par kompensāciju maksājumiem **2022. gadā** liecina, ka **kopā klientiem izmaksāti 4 700 400€ par 49 779 ha.**

Maksājumi par 2981 ha veikti par saimnieciskās darbības ierobežojumiem ārpus *Natura 2000* teritorijām.

LAD maksājumu analīzei nebija pieejami maksājumu telpiskie dati, kas sniegtu pilnu informāciju par veiktajiem maksājumiem konkrētu nogabalu līmenī. Ņemot vērā to, ka datubāzes nepilnību dēļ nebija iespējams precīzi noteikt maksātās summas visās kadastra vienībās, tad **aprēķinu kopsavilkums sniedz tuvinātu informāciju un uzrāda nesaistes par kopējo izmaksāto summu** (skatīt 1.2.tabulu). Ierobežojumi datu apstrādei skaidroti Pielikumā.

1.2.tabula

LBTU apstrādātie LAD sniegtie dati par kompensāciju maksājumiem 2022. gadā

Saimnieciskās darbības ierobežojumi	Ārpus <i>NATURA 2000</i>		<i>NATURA 2000</i>		Kopā	
	Platība/ha	LAD maksājums/eur	Platība/ha	LAD maksājums/eur	platība/ha	Maksājumi/eur
Aizliegta mežsaimnieciskā darbība	2407	385120	6541	1046552	8948	1431672
Aizliegta galvenā cirte + kopšanas cirte	87	13921	11356	1816886	11443	1830807
Aizliegta galvenā cirte	32	3784	1663	199598	1695	203382
Aizliegta kailcirte	455	20461	27238	1225742	27693	1246203
Kopā	2981	423 286	46 799	4 288 778	49 779	4 712 064

2022. gadā LAD maksājumi tika veikti 6106 kadastra vienībām, no kurām aprēķinus nebija iespējams veikt 15 kadastra vienībām, jo par šīm vienībām nebija pieejama pilnvērtīga informācija. Atbilstoši noteiktajam atbalsta apmēram par atbalsttiesīgajām platībām, (160€ – aizliegta mežsaimnieciskā darbība (NIM1), aizliegta galvenā cirte un kopšanas cirte; 120€ – aizliegta galvenā cirte; 45€ – aizliegta kailcirte) **vidēji tika izmaksāti 94€/ha** (skatīt 1.3. tabulu).

1.3.tabula

LAD maksājumu apkopojuma statistika par maksājumiem *Natura 2000* un mikroliegumu teritorijās 2022. gadā

LAD kadastri kopā, skaits	6106
Kadastri aprēķināti, skaits	6091
Neaprēķināti, skaits	15
LAD maksājumu platība, ha	49 779
LAD izmaksātā summa, €	4 700 400
LAD maksājumi, €/ha	94

1.4. tabulā sniegta informācija par izmaksātajām kompensācijām, kā arī aprobežotām platībām, par kurām nav LAD maksājumu.

1.4.tabula

LAD maksājumu apkopojuma statistika par maksājumiem *NATURA 2000*, ĪADT un mikroliegumu teritorijās

	Saimnieciskās darbības ierobežojums				kopā
	Aizliegta mežsaimnieciskā darbība	Aizliegta galvenā cirte + kopšanas cirte	Aizliegta galvenā cirte	Aizliegta kailcirte	
LAD izmaksātā kompensācija, platība, ha	8948	11443	1695	27693	49 779
Apstiprinātā kompensācija atbilstoši aprēķinātajam, eur	1431672	1830806	203382	1246203	4 712 063
Aprobežotā platība, (nav LAD maksājumi), ha	3664	3132	2451	15605	24 852
Summa, par kādu pienākas kompensācija (nav LAD maksājumi), eur	586 240	501 120	294 120	702 225	1 497 465
Izmaksātā kompensācija atbilstoši aprēķinātajam, eur					4 700 400
Nesaiste⁵, eur					11 663
Nesaiste,%					0,25%

⁵ Nesaistes iemesli skaidroti Pielikumā

1.2. Kādās ĪADT kategorijās un funkcionālajās zonās aprobežotie meži atrodas?

1.5. tabulā sniegta informācija aprobežoto platību sadalījumu ĪADT kategorijās. Sadalījums iegūts izmantojot Meža valsts reģistra datubāzē pieejamo informāciju saskaņā ar likumu "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām"⁶. Lielākais platību īpatsvars koncentrēts Dabas liegumos (18 897 ha), dabas parkos (18 610 ha) un nacionālajos parkos (16 119 ha).

1.5.tabula

Aprobežoto platību sadalījums ĪADT kategorijās atbilstoši saimnieciskās darbības ierobežojumiem

ĪADT kategorijas	Kompensācija		Kopā (ha)
	nav saņemta	saņemts	
Aizsargājamo ainavu apvidi	4840	5272	10112
Dabas liegumi	3881	15016	18897
Dabas parki	6166	12443	18610
Dabas pieminekļi	141	302	443
Dabas rezervāti	24	19	43
Nacionālie parki	5754	10366	16119
Citas (t.sk. mikroliegumi un ĪADT, kas ietilpst Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā)	4046	6361	10407
Kopā	24852	49779	74631

1.6. tabulā redzams aprobežoto platību sadalījums ĪADT funkcionālajās zonās. Aprobežotās platības visvairāk koncentrētas dabas lieguma funkcionālajā zonā (21 431 ha) un dabas parka zonā (15 191 ha). ĪADT funkcionālās zonas statuss datubāzē nav noteikts 27 390 ha (skatīt 1.6.tabulu).

1.6.tabula

Aprobežoto platību sadalījums ĪADT kategorijās un funkcionālajās zonās

IADT funkcionālās zonas	Aizliegta mežsaimnieciskā darbība, ha		Aizliegta galvenā cirte un kopšanas cirte, ha		Aizliegta galvenā cirte, ha		Aizliegta kailcirte, ha		Platība kopā, ha
	nav saņemts	saņemts	nav saņemts	saņemts	nav saņemts	saņemts	nav saņemts	saņemts	
Ainavu aizsardzības zona	306	287	471	1380	661	200	1552	1123	5980
Dabas lieguma zona	400	1105	1521	6065	649	830	2511	8350	21431
Dabas parka zona	204	668	30	152	135	47	5116	8839	15191
Regulējamā režīma zona	399	4239	0	0	0	0	0	0	4638

⁶ <https://likumi.lv/ta/id/59994-par-ipasi-aizsargajamam-dabas-teritorijam>

Nav identificēts	2355	2649	1109	3846	1006	616	6429	9380	27390
Kopā:	3664	8948	3131	11443	2451	1693	15608	27692	74630

1.3. Aprobežoto platību raksturojums (vecuma grupa, valdošās sugas, bonitāte)

Datu analīzē izmantota Latvijas mežsaimniecībā pieņemtā mežaudžu vecuma dalījuma klasifikācijas sistēma. Atkarībā no valdošās sugas koku vecuma un tai noteiktā ciršanas vecuma kokaudzi ieskaita vienā no 5 vecumgrupām: jaunaudzē, vidēja vecuma audzē, briestaudzē, pieaugušā audzē vai pāraugušā audzē. Kokaudzes sīkāk daļa vecumklasēs — kategorija kokaudžu iedalīšanai pēc vecuma, ņemot vērā atšķirības augšanas gaitā. Vienas vecumklases un vecumgrupas ietvaros audzēm ir līdzīga augšanas gaita un mežsaimnieciskie pasākumi. Skujkoku un cieto lapkoku audzēm pieņemtais vecumklases intervāls ir 20 gadu, mīkstajiem lapu kokiem 10 gadu un īpaši ātraudzīgajiem kokiem (baltalkšņiem, blīgnām un vītoliem) 5 gadi. Katrai koku sugai vidēja vecuma audzes ir atšķirīgas, piemēram, bērzam un melnalksnim no 21-60 gadiem, apsei no 21-30 gadiem, bet priedei 41-80 gadi. Audžu iedalījuma vecumklasēs un vecumgrupās principi parādīti 1.7.tabulā.

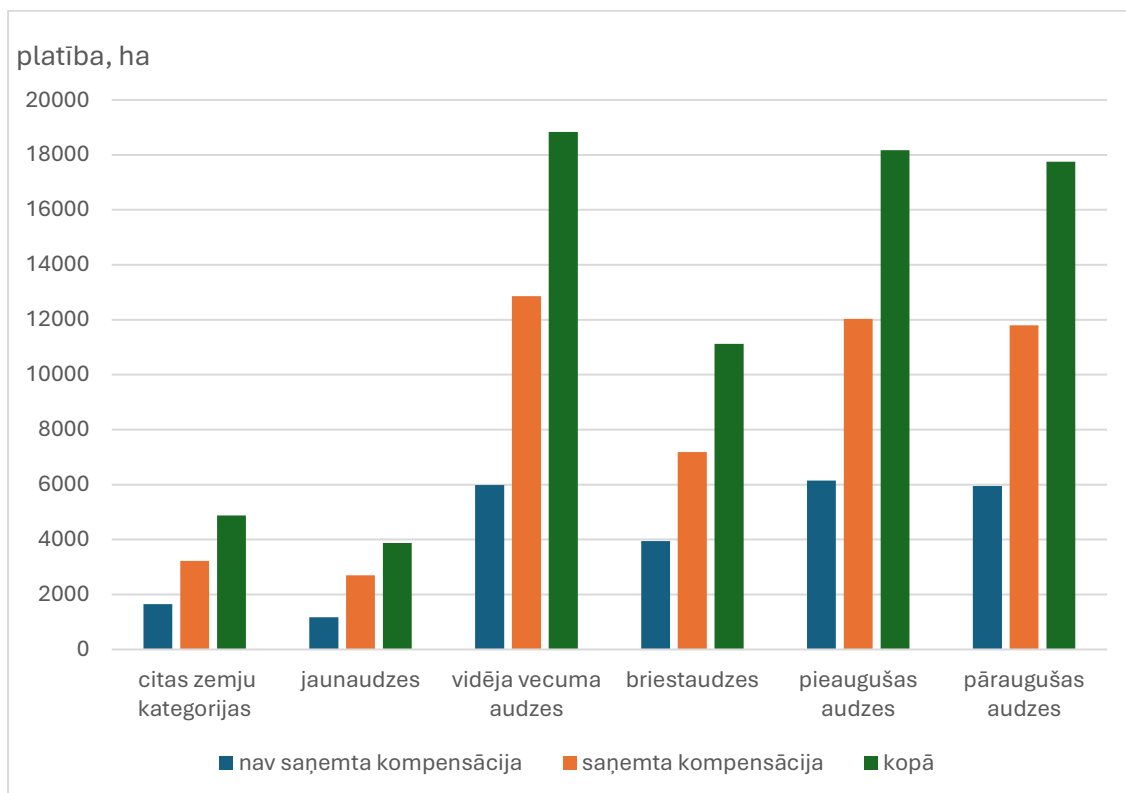
1.7.tabula

Audzū iedalījums vecumklasēs un vecuma grupās

Vecum-klase	Skuju un cietie lapu koki		Mīkstie lapu koki		Baltalksnis, blīgna	
	Koku vecums, gados	Vecuma grupa	Koku vecums, gados	Vecuma grupa	Koku vecums, gados	Vecuma grupa
I	1-20	jaunaudze	1-10	jaunaudze	1-5	jaunaudze
II	21-40		11-20		6-10	
III	41-60	Vidēja vecuma audze	21-30	Vidēja vecuma audze	11-15	Vidēja vecuma audze
IV	61-80	Priede- vidēja vecuma audze Egle, ozols, osis - briestaudze	31-40	Bērzs, melnalksnis - vidēja vecuma audze Apse- briestaudze	16-20	Vidēja vecuma audze
V	81-100	Priede- briestaudze Egle, ozols, osis – pieaugusi audze	41-50	Bērzs, melnalksnis - vidēja vecuma audze Apse- pieaugusi audze	21-25	Vidēja vecuma audze
VI	101-120	Priede, Egle, ozols, osis – pieaugusi audze	51-60	Bērzs, melnalksnis - vidēja vecuma audze	26-30	briestaudze

				Apse- pieaugusi audze		
VII	121-140	Priedei pieaugusi audze; Egle, ozols, osis – pāraugusi audze	61-70	Bērzs, melnalksnis- briestaudze Apse- pāraugusi audze	31-35	Pieaugusi audze
VIII	141-160	Pāraugusi audze	71-80	Bērzs, melnalksnis- pieaugusi audze Apse- pāraugusi audze	36-40	Pieaugusi audze
IX	161+		81-90	Bērzs, melnalksnis- pieaugusi audze Apse- pāraugusi audze	41+	Pāraugusi audze

Aprobežotās platības galvenokārt atrodas pieaugušajās un pāraugušajās audzēs, lai gan lielākais platības īpatsvars ir vidēja vecuma audzēs (skatīt 1.2.attēlu). Salīdzinoši mazākas platības ir jaunaudzēs un izcirtumos (iekļautas arī citas meža zemju kategorijas).

1.2.attēls. Aprobežoto mežaudžu sadalījums vecuma grupās, ha

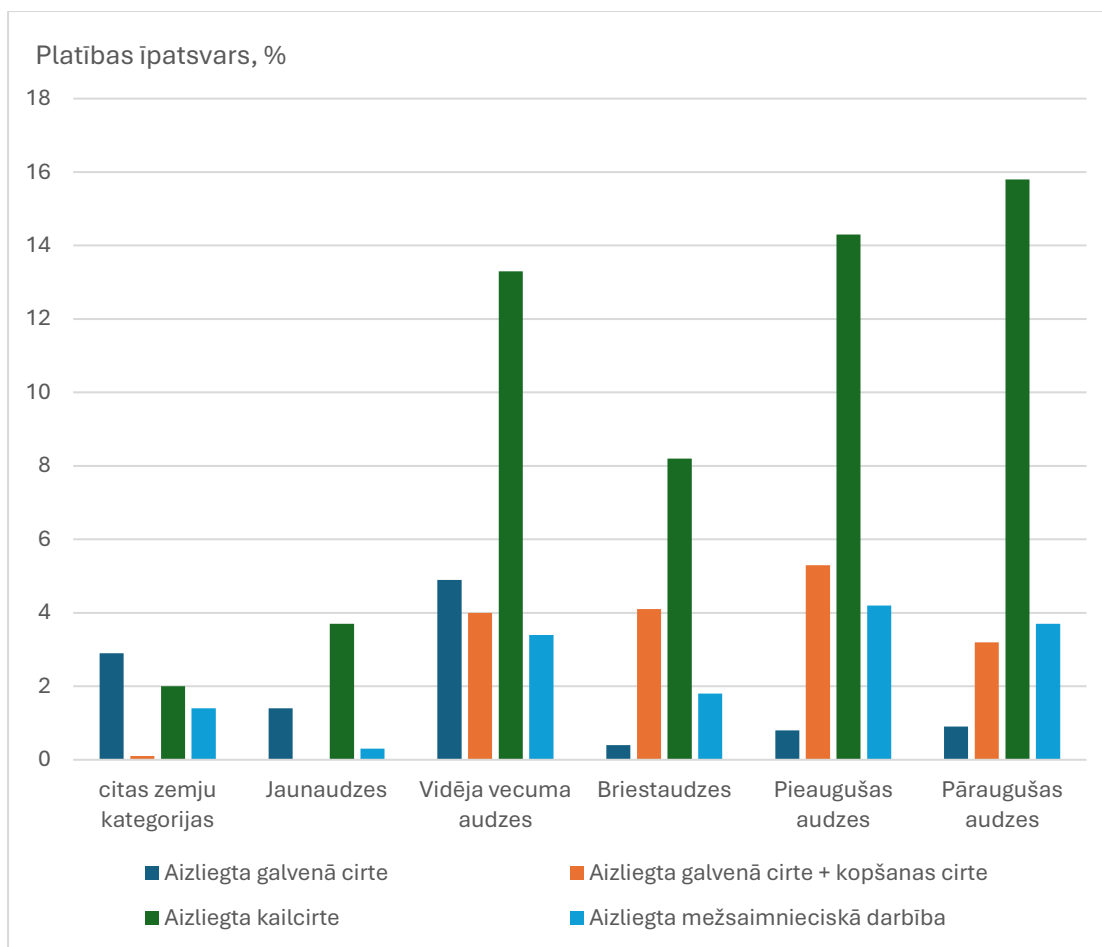
Aprobežoto mežaudžu sadalījums vecuma grupās atbilstoši saimnieciskās darbības ierobežojumam sniegts 1.8.tabulā. Kailcirtes aizliegums ir noteikts 57,3% no kopējās platības, šim ierobežojuma veidam ir lielākais īpatsvars aprobežotajās platībās. Pieaugušo un pāraugušo audžu kailcirtes ierobežojumi aizņem 30,1% no visu ierobežojumu kopējās platības. Pilnīgas saimnieciskās darbības aizliegums noteikts 14,7% platībām, kas vienmērīgi sadalās dažādās vecuma grupās. Aizliegta galvenā cirte ir galvenokārt vidēja vecuma audzēs, bet galvenās cirtes un kopšanas cirtes aizliegums proporcionāli līdzīgi pastāv vidēja vecuma, briestaudžu vecuma un pieauguša un pārauguša vecuma audzēs. Salīdzinoši neliels ir audžu izvietojums jaunaudzēs (skatīt 1.3.attēlu).

Maksājumu saņēmēju un nesaņēmušo platību proporcija ir līdzīga visās vecuma grupās. Aprobežotās platības sadalījumā pēc to statusa (izmaksātas kompensācijas, nav izmaksātas kompensācijas) un audžu vecuma struktūra sniegta 1.9.tabulā.

1.8. tabula

Aprobežoto mežaudžu sadalījums vecuma grupās atbilstoši saimnieciskās darbības ierobežojumam,%

	Citas zemju kategorijas	Jaunaudzes	Vidēja vecuma audzes	Briestaudzes	Pieaugušas audzes	Pāraugušas audzes	Kopā,%
Aizliegta galvenā cirte	2,9	1,4	4,9	0,4	0,8	0,9	11,3
Aizliegta galvenā cirte + kopšanas cirte	0,1	0	4,0	4,1	5,3	3,2	16,7
Aizliegta kailcirte	2,0	3,7	13,3	8,2	14,3	15,8	57,3
Aizliegta mežsaimnieciskā darbība	1,4	0,3	3,3	1,8	4,2	3,7	14,7
Kopā	6,4	5,4	25,5	14,5	24,6	23,5	

1.3.attēls. Aprobežoto mežaudžu sadalījums vecuma grupās atbilstoši saimnieciskās darbības ierobežojumam,%

1.9.tabula

Kokaudžu vecuma struktūra aprobežotajās platībās

	Citas zemju kategorijas, ha	Jaunaudzes, ha	Vidēja vecuma audzes, ha	Briestaudzes, ha	Pieaugušas audzes, ha	Pāraugušas audzes, ha	Kopā, ha
Nav saņemta kompensācija	1652	1173	5979	3947	6149	5952	24852
Saņemta kompensācija	3222	2699	12857	7179	12027	11794	49778
Kopā	4874	3872	18836	11126	18176	17746	74630

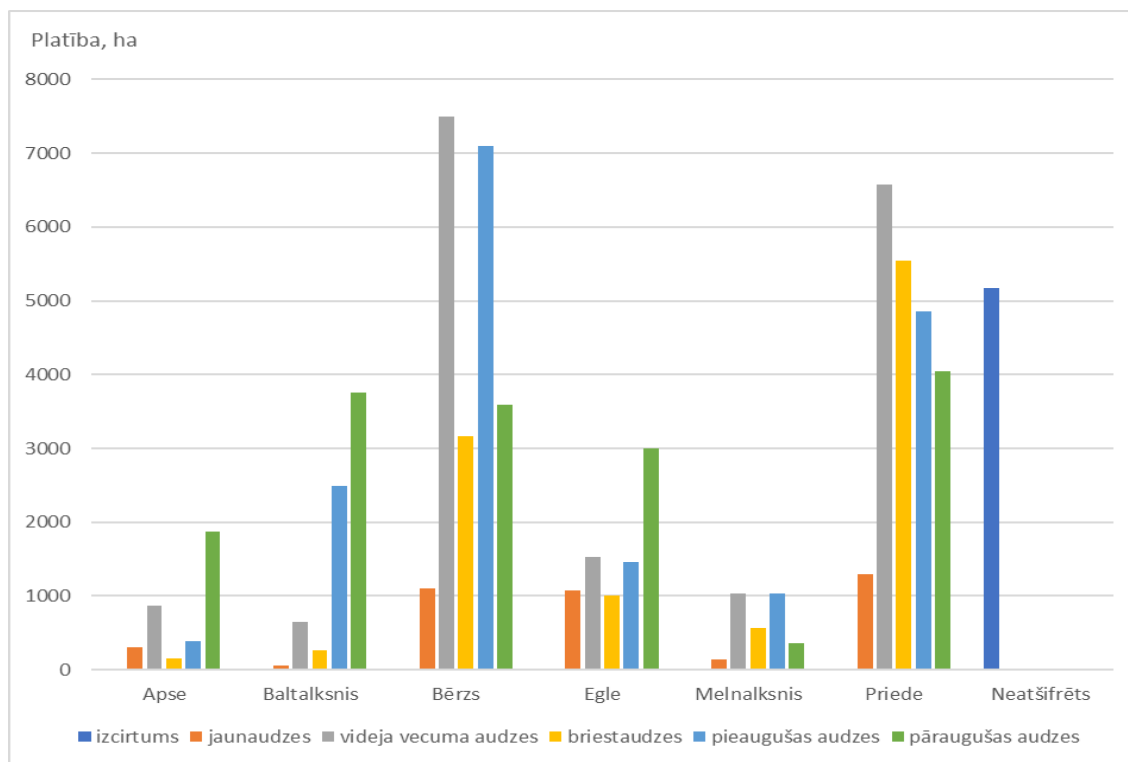
Aprobežoto mežaudžu struktūra kopumā līdzīga Latvijas kopējai mežaudžu valdošo sugu struktūrai. Pēc VMD datiem bērzs Latvijā ir visizplatītākā koku suga, 27%. No aprobežotajām platībām bērzs aizņem 31,9% (22 458 ha). Priede Latvijā aizņem 25,6%, bet aprobežoto platību īpatsvarā tā aizņem 31,7% (22 322 ha). Mazāks ir egļu īpatsvars, attiecīgi Latvijā aizņemtā platība ir 19,6%, bet aprobežoto platību īpatsvarā 11,4% (8 062 ha). Baltalksnis valstī aizņem 10,1%, bet aprobežoto platību īpatsvarā 10,2% (7 162 ha). Melnalkšņa audzes valstī aizņem 6,3%, bet aprobežoto platību īpatsvarā 4,5%. Arī apsei valstī ir lielāks īpatsvars 8,2% pret aprobežoto platību īpatsvaru 5,1%.

Galvenokārt aprobežotās platības ir koncentrētas bērza un priežu audzēs, proporcionāli vairāk salīdzinoši ar šo sugu īpatsvaru valstī, savukārt melnalkšņu un apšu audžu īpatsvars šajās aizsargājamajās platībās ir zemāks, kā valstī vidēji (skatīt 1.10. tabulu un 1.8. attēlu). Tabulā un attēlā uzrādītā izcirtumu un citu zemju kategoriju platība norāda uz datubāžu telpiskās informācijas nesakritību. Kolonnā "Neatšifrēts" uzrādītas kopā šādas zemju kategorijas: atpūtas vietas, bebru appludinājums, izcirtums, iznikusi audze, lauce, meža dzīvnieku barošanas vieta, pārejas purvs, pārplūstošs klajums, rekultivēta zeme, smiltājs, sūnu purvs, zāļu purvs.

1.10.tabula

Koku sugu vecumstruktūra aprobežotajās mežaudzēs

Suga	Citas zemju kategorijas, ha	Jaunaudze, ha	Vidēja vecuma audzes, ha	Briestaudze, ha	Pieaugušas audzes, ha	Pāraugušas audzes, ha	Kopā, ha
Apse		277	855	154	386	1924	3596
Baltalksnis		54	636	258	2475	3739	7162
Bērzs		1074	7393	3179	7164	3648	22458
Blīgzna		7				71	78
Citas egles						1	1
Citas priedes						8	8
Dižskābārdis						1	1
Egle		1062	1506	1007	1466	3020	8061
Goba, vīksna		1	326	159	192	93	771
Kļava		18	220	44	52	21	355
Lapegle			5		2	9	16
Liepa		9	79	42	111	141	382
Melnalksnis		141	1034	570	1060	387	3192
Osis		8	218	97	175	139	637
Ozols		15	470	202	264	306	1257
Papele						10	10
Priede		1261	6668	5507	4784	4102	22322
Vītols		5				136	141
Neatšifrēts	4177	3				3	4183
Kopā	4177	3935	19410	11219	18131	17759	74631

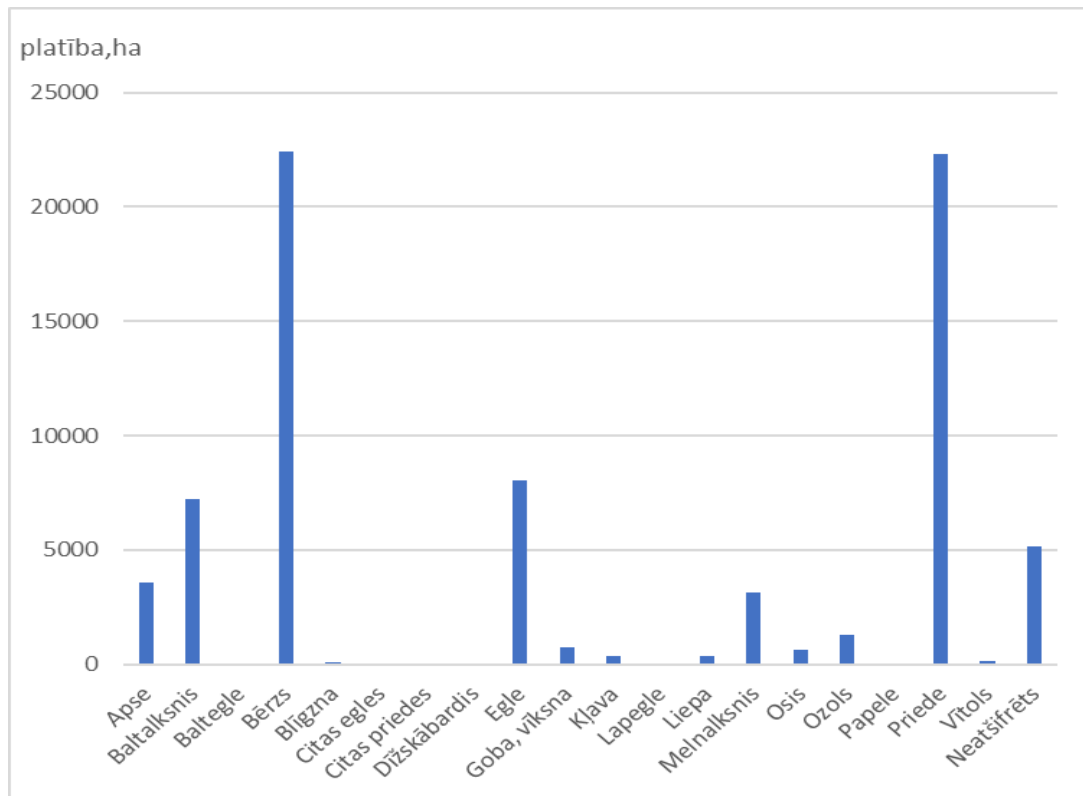
1.8.attēls. Koku sugu vecumstruktūra aprobežotajās mežaudzēs

1.9.attēlā attēlota valdošo sugu kopējā platība aprobežotajās mežaudzēs. Audzes lielākoties atrodas auglīgos augšanas apstākļos, tās ir ražīgas. Lielākoties to ražība atbilst 1. un 2. bonitātei, kas norāda arī uz lielāku biotopu dažādību salīdzinājumā ar zemāku bonitāšu audzēs esošajiem augšanas apstākļiem (skatīt 1.10.attēlu un 4.nodaļu). 1. bonitātē atrodas lielākais egles, bērza un apses īpatsvars, turpretī 2. bonitātē lielākais īpatsvars ir priedei, baltalksnim un melnalksnim. Vidējie, biežāk pārstāvēto kokaudžu ražības rādītāji (bonitātes) valstī parādītas 1.11.tabulā. Datu analīze liecina, ka audzes, kurām noteikts mežsaimniecības darbības ierobežojums, statistiski neatšķiras no audzēm, kurām šādi ierobežojumi nav noteikti. Tas varētu būt skaidrojams ar salīdzinoši nesenu saimnieciskās darbības ierobežojumu noteikšanu, kad ietekme uz audžu ražības samazināšanos mežaudzēs vēl nav novērojama. Audžu ražības rādītāju samazināšanās prognozējama pieaugušajās un pāraugušajās audzēs, kā arī audzēs, kurās aizliegta saimnieciskā darbība vai krājas kopšana.

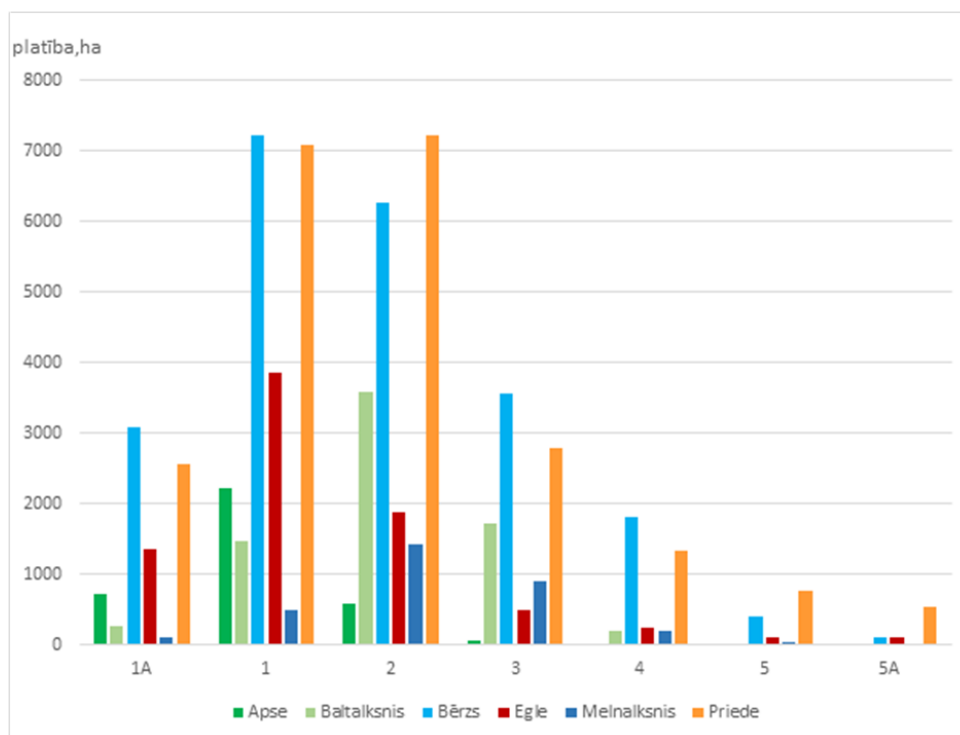
1.11.tabula

Meža augšanas apstākļu tipos biežāk pārstāvēto koku sugu bonitātes

Tips	Priede	Egle	Berzs	Melnalksnis	Apse	Baltalksnis	Ozols
1.Sils	IV						
2.Mētrājs	III	III	III				
3.Lāns	II	II	II				
4.Damaksnis	I	I	I	II	I	II	II
5.Vēris	I	I	I	II	Ia	II	II
6.Gārša		I	I	II	Ia	II	II
7.Grīnis	IV						
8.Slapjais mētrājs	III	III	III				
9.Slapjais damaksnis	II	II	II	II	I	II	
10.Slapjais vēris	I	II	I	II	Ia	II	
11.Slapja gārša		II	I	II	Ia	II	
12.Purvājs	IV		IV				
14.Niedrājs	III	III	III	III	I	II	
15.Dumbrājs	III	II	III	II	I	II	
16.Liekņa			II	II			
17.Viršu ārenis	III						
18.Mētru ārenis	II	II	III				
19.Šaurlapju ārenis	II	II	II	II	I	II	
21.Platlapju ārenis	II	I	I	II	Ia	II	
22.Viršu kūdrenis	III		III				
23.Mētru kūdrenis	III	II	III				
24.Šaurlapju kūdrenis	II	II	II	II	Ia	II	
25.Platlapju kūdrenis	II	I	I	II	Ia	II	

1.9.attēls. Valdošo sugu platība apbežotajās mežaudzēs

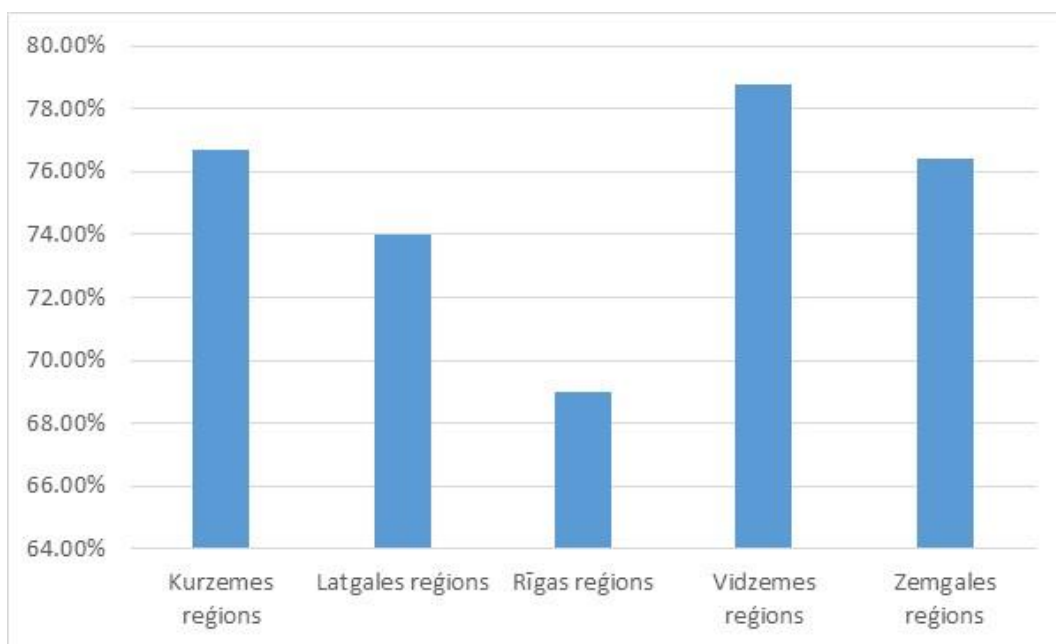

1.10.attēls. Valdošo sugu audžu ražība (dalījums bonitātēs), apbežotajās mežaudzēs

2. Kompensāciju saņēmēju telpiskā atveide

Pētījumā analizētas kompensētās platības atbilstoši 2022. gadā izmaksātajām kompensācijām. Latvijā kopumā uz kompensācijām pieteikušies 76,9% no potenciālajiem saņēmējiem. Vismazāk pieteikumu konstatēti Rīgas reģionā (69%), bet visaktīvāk pieteikušies Vidzemes reģiona zemju īpašnieki (78,8%) (skatīt 2.1.attēlu). Kā iemeslu pieteikumu neiesniegšanai daļēji varētu saistīt ar nelielai daļai zemes īpašniekiem izmaksātajām pilnajām kompensācijām par saimnieciskās darbības ierobežojumiem, kas izmaksātas saskaņā ar likumu “Par zemes īpašnieku tiesībām uz kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos”. Šo īpašumu kompensāciju maksājumu datubāze pētījuma autoriem nebija pieejama. Tāpat kā iespējamie iemesli minami – īpašniekam pieder nelielas platības, ir citi galvenie ienākuma avoti, pieejama nepietiekama informācija par pieteikšanos, un citi. Iemeslus nepieciešams papildus pētīt (vēlams gadījumu analīzes formātā), lai novērstu būtiskākos iemeslus kompensāciju nesaņemšanai *Natura 2000* teritorijās un mikroliegumos.

Detalizētāks izmaksāto maksājumu pārskats novadu griezumā sniegts 2.1.tabulā. Attēlos 2.2.-2.7. sniegta telpiskā informācija par aprobežoto platību izvietojumu un veiktajiem maksājumiem (iezīmēts zaļā krāsā). Sarkanā krāsā iekrāsotas teritorijas, par kurām zemju īpašnieki kompensāciju maksājumiem nepieteicās.

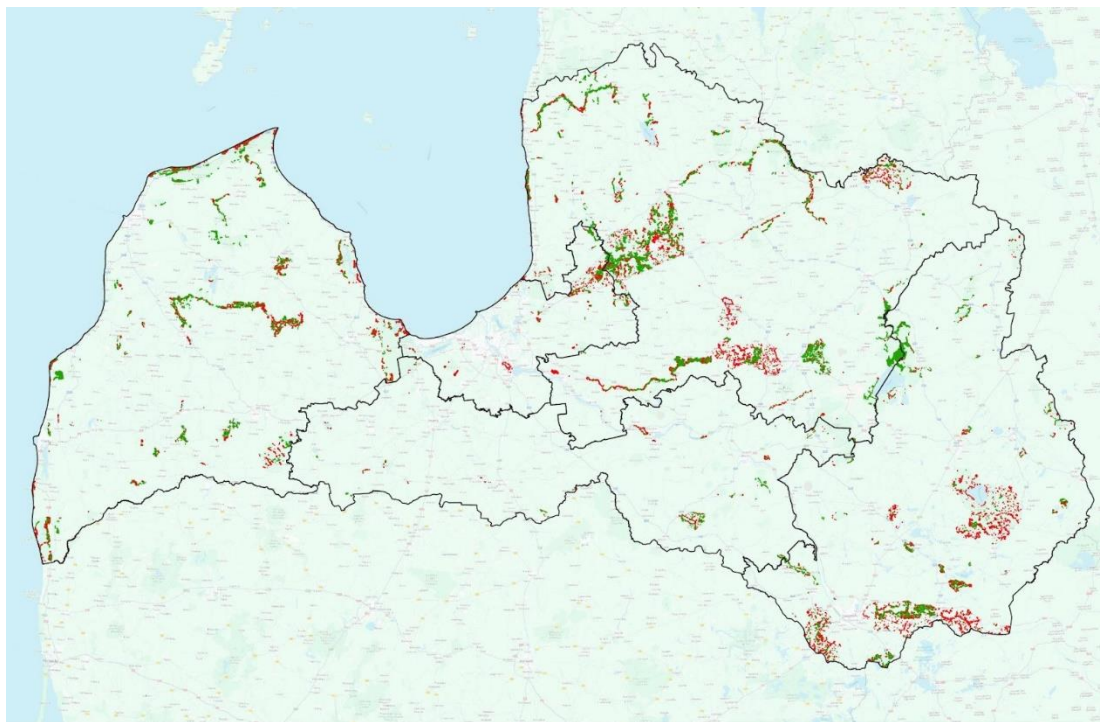

2.1.attēls. LAD izmaksāto kompensāciju apjoms no kopējās attiecinātās platības, %.

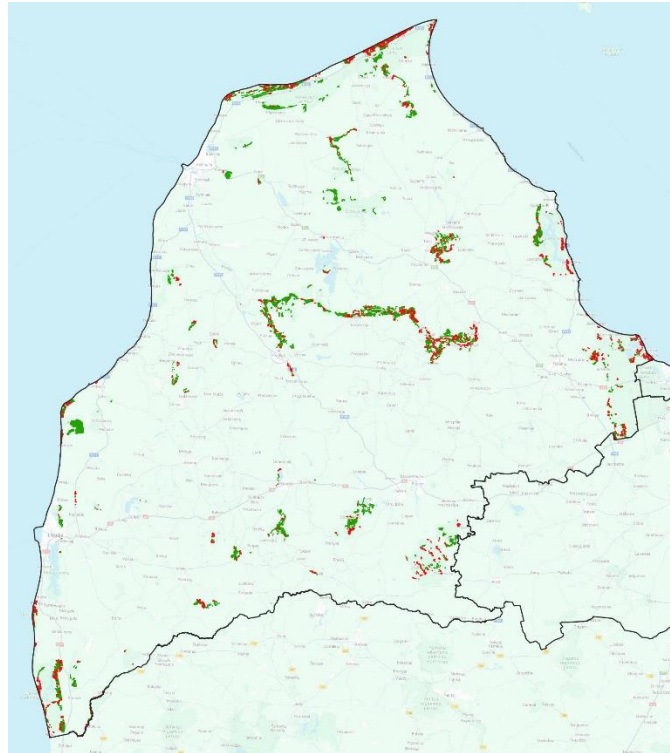
LAD izmaksāto kompensāciju apjoms reģionu un novadu griezumā

Reģions /novads	Nav kompensēts par platību, ha	LAD maksājums, eur	Kompensēts par platību, ha	Platība kopā, ha	Kompensēts no kopējās platības, %
Kurzemes reģions	4635	1235681	15257	19892	76,7%
Dienvidkurzemes novads	1053	330011	3242	4296	75,5%
Kuldīgas novads	355	196271	2469	2824	87,4%
Saldus novads	325	126943	1232	1557	79,1%
Talsu novads	1335	239302	3662	4998	73,3%
Tukuma novads	1123	82060	1814	2936	61,8%
Ventspils novads	444	261093	2837	3281	86,5%
Latgales reģions	3747	777525	10691	14438	74,0%
Augšdaugavas novads	1213	183228	3416	4629	73,8%
Balvu novads	176	297008	2903	3079	94,3%
Krāslavas novads	1396	146223	2455	3851	63,7%
Līvānu novads	7			7	0%
Ludzas novads	247	64420	694	941	73,7%
Preiļu novads	192	36691	534	727	73,5%
Rēzeknes novads	516	49954	689	1205	57,2%
Rīgas reģions	1024	209611	2275	3299	69%
Ādažu novads	20	2766	19	39	47,8%
Ķekavas novads	2			2	0%
Mārupes novads	74	981	15	89	17,2%
Olaines novads	90			90	0%
Ropažu novads	168	12699	93	261	35,8%
Salaspils novads	55		6	60	9,3%
Siguldas novads	616	193166	2142	2757	77,7%
Vidzemes reģions	7632	2037050	28363	35995	78,8%
Alūksnes novads	369	45529	615	984	62,5%
Cēsu novads	1852	562789	7944	9796	81,1%
Gulbenes novads	56	74545	746	801	93,1%
Limbažu novads	1634	307825	3478	5112	68,0%
Madonas novads	1110	557067	7552	8662	87,2%
Ogres novads	800	120025	2198	2999	73,3%
Saulkrastu novads	120	7152	70	191	36,9%
Smiltenes novads	411	67861	850	1260	67,4%
Valkas novads	256	77298	1288	1544	83,4%

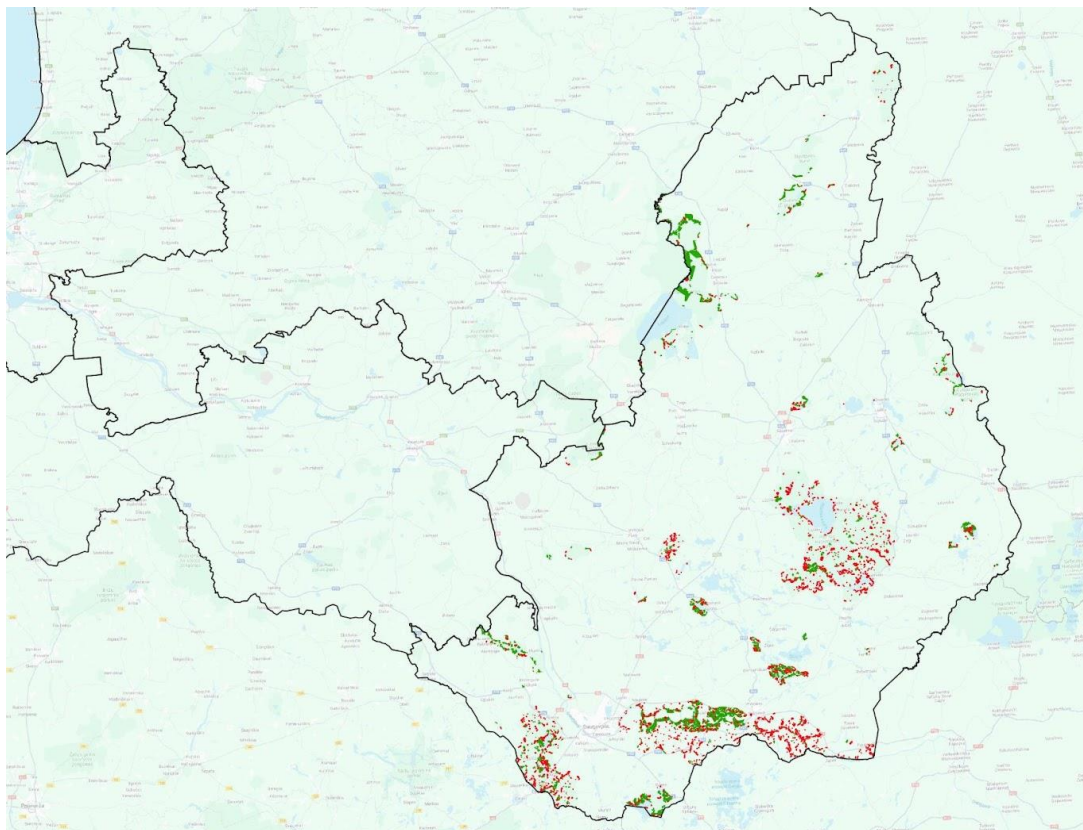
Valmieras novads	988	207694	3463	4451	77,8%
Varakļānu novads	36	9265	160	196	81,7%
Zemgales reģions	439	102652	1422	1860	76,4%
Aizkraukles novads	95	9932	116	211	54,9%
Bauskas novads	93	10174	100	193	51,9%
Dobeles novads	32	15864	158	190	83,1%
Jelgavas novads	20	1024	20	39	50,3%
Jēkabpils novads	199	65658	1028	1227	83,8%

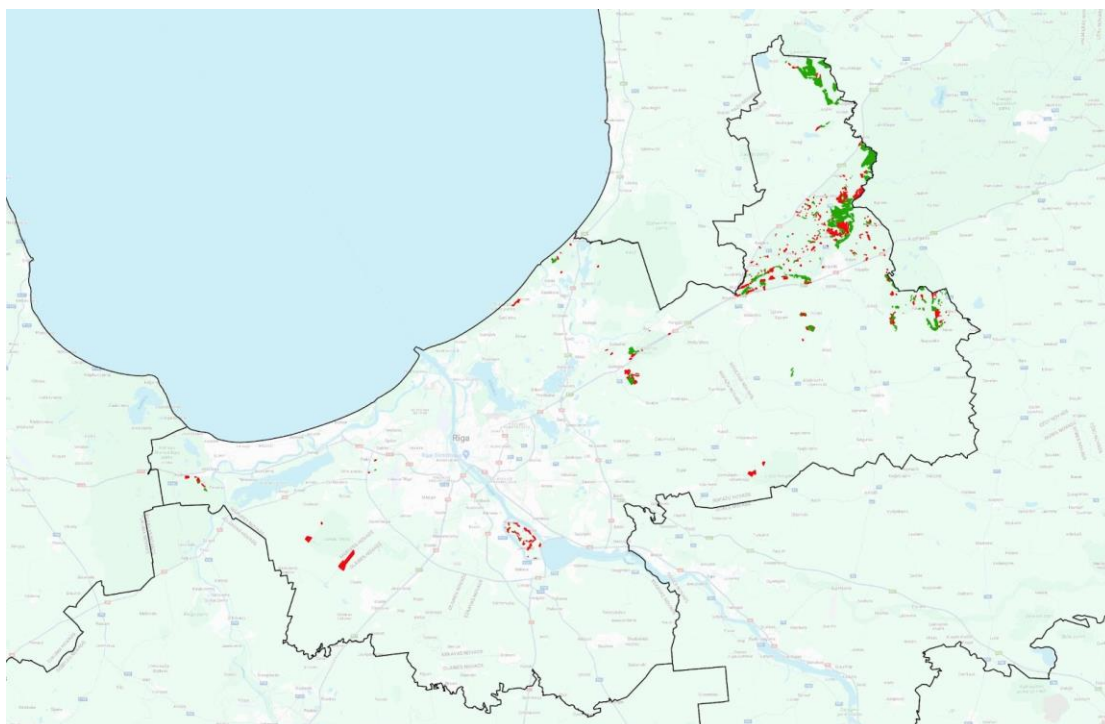
2.2.attēls. LAD izmaksāto kompensāciju telpiskais izvietojums valstī (zaļš, veiktie maksājumi, sarkans, neizmaksātās kompensācijas)

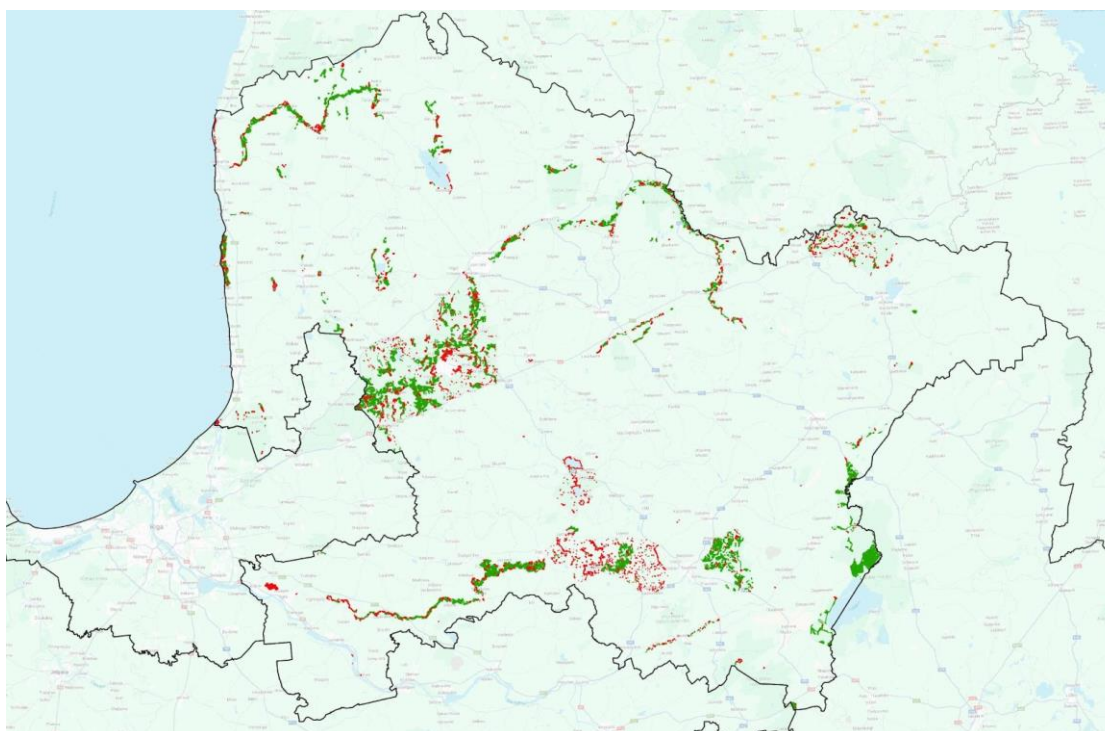
2.3.attēls. LAD izmaksāto kompensāciju telpiskais izvietojums Kurzemes reģionā (zaļš, veiktie maksājumi, sarkans, neizmaksātās kompensācijas)

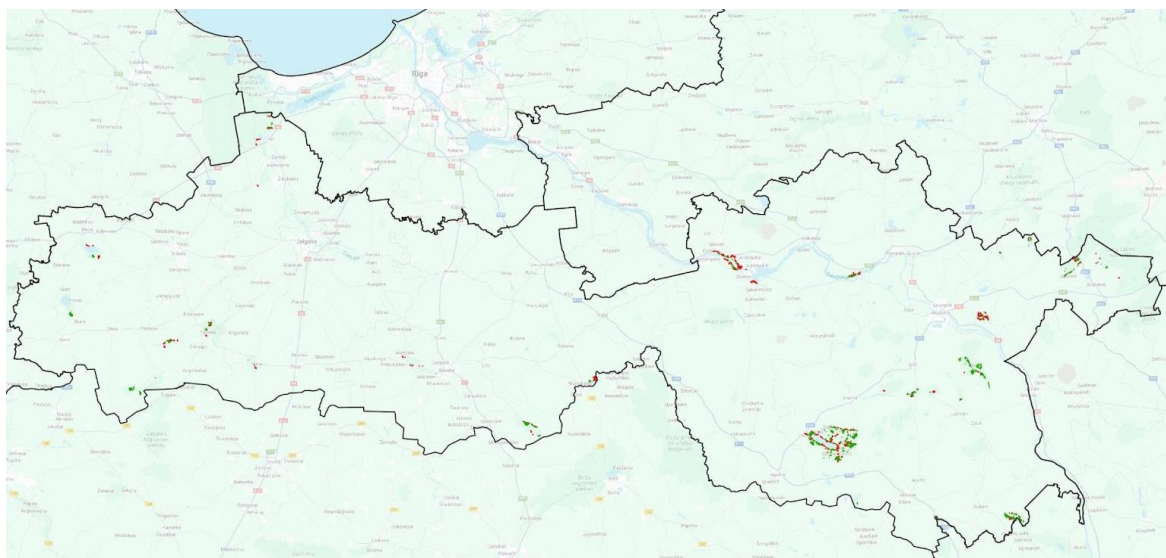
2.4.attēls. LAD izmaksāto kompensāciju telpiskais izvietojums Latgales reģionā (zaļš, veiktie maksājumi, sarkans, neizmaksātās kompensācijas)

2.5.attēls. LAD izmaksāto kompensāciju telpiskais izvietojums Rīgas reģionā (zaļš, veiktie maksājumi, sarkans, neizmaksātās kompensācijas)

2.6.attēls. LAD izmaksāto kompensāciju telpiskais izvietojums Vidzemes reģionā (zaļš, veiktie maksājumi, sarkans, neizmaksātās kompensācijas)

2.7.attēls. LAD izmaksāto kompensāciju telpiskais izvietojums Zemgales reģionā (zaļš, veiktie maksājumi, sarkans, neizmaksātās kompensācijas)

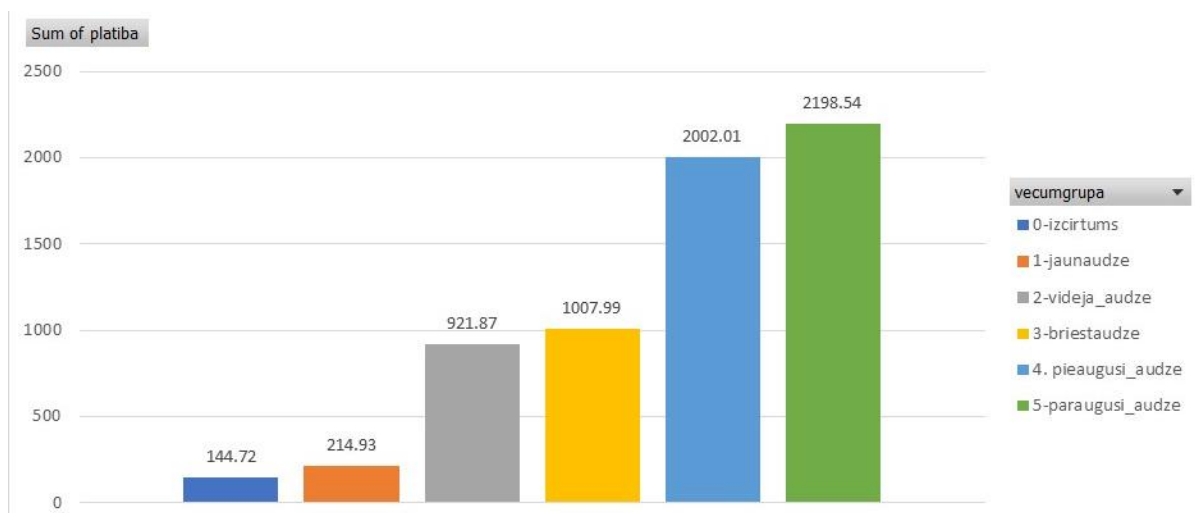
3. Datu atlase un analīze par mikroliegumiem fiziskām un juridiskām personām piederošajos mežos

3.1. Sadalījums vecuma grupās, valdošās sugas, bonitāte

Mikroliegumi ir teritorijas, kas tiek noteiktas, lai nodrošinātu īpaši aizsargājamas sugas vai biotopa aizsardzību ārpus īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, kā arī īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, ja kāda no funkcionālajām zonām to nenodrošina. Mikroliegumi parasti platības ziņā ir mazāki kā īpaši aizsargājamās dabas teritorijas (0,1-30 ha; putnu mikroliegumiem kopā ar buferzonu platība var sasniegt līdz 500 ha). Mikroliegumi valstī kopā aizņem 49 007 ha meža zemju - 43 435 ha (88,6 %) valstij piederošajās zemēs un **5572 ha** (11,4 %) privātajām un juridiskajām personām piederošajās zemēs.

Meža valsts reģistra informācija liecina, ka mikroliegumi galvenokārt izvietoti audzēs, kas ir sasniegušas galvenās cirtes vecumu. Fizisko un juridisko personu īpašumos esošajos mikroliegumos šādas audzes kopā aizņem 4201 ha (skatīt 3.1.attēlu). Mikroliegumi atrodas galvenokārt lapkoku audzēs (bērzs, apse, baltalksnis, melnalksnis). Skujkoku audzes ir mazāk pārstāvētas, lai gan arī tām lielākais īpatsvars atrodas tieši pieaugušās un pāraugušās audzēs. Visām sugām nozīmīgas platības ir arī vidēja vecuma audzēs un briestaudzēs (skatīt 3.1.tabulu). Kategorijā “nenoteikts” fiksēti nogabali, kuriem nebija sniegts audzes taksācijas apraksts, vai tā atradās citā zemju kategorijā.

Atšķirībā no ĪADT, mikroliegumu audžu vidējā ražība ir zemāka. Īpaši izteikts ir priežu 3. bonitātes audžu lielais īpatsvars. Īpaši aizsargājamo putnu mikroliegum mežņu rīstos, kuriem raksturīgi nabadzīgi priežu augšanas apstākļi. Bērza, egles un apses audzes lielākais īpatsvars koncentrēts 1.bonitātes audzēs, baltalksnis pārstāvēts līdzīgi 2. un 3. bonitātē (skatīt 3.2.attēlu, 3.2.tabulu).

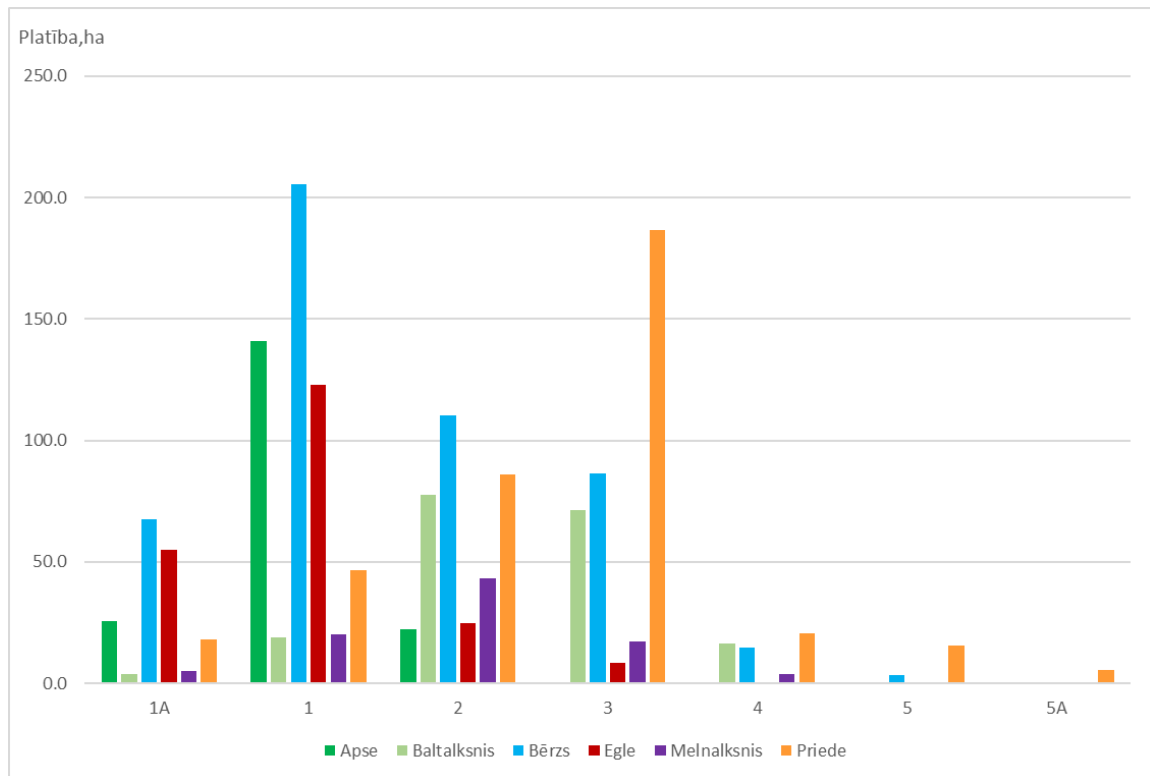

3.1.attēls. Mikroliegumu mežaudžu vecuma struktūra

3.1.tabula

Mikroliegumu mežaudžu vecuma struktūra, ha

Suga	Cita zemju kategorija	Jaunaudzes	Vidēja vecuma audzes	Briestaudzes	Pieaugušas audzes	Pāraugušas audzes	Kopā
Apse		34	43	16	35	374	502
Baltalksnis		5	37	4	113	262	421
Bērzs		40	246	287	884	414	1871
Egle		43	100	93	187	338	761
Goba, viksna			46	19	30	8	103
Kļava			5	5	4	2	16
Liepa		1	5	3	17	18	44
Melnalksnis		11	42	52	159	108	372
Osis			18	24	17	31	90
Ozols			24	20	65	49	158
Priede		17	161	303	336	267	1084
Vītols						35	35
Nenoteikts	115						115
Kopā	115	151	727	826	1847	1907	5572

3.2.attēls. Mežaudžu ražība mikroliegumos

Mikroliegumu mežaudžu ražība, ha

Suga	Bonitāte							Kopā, ha
	1A (0)	1	2	3	4	5	5A	
Apse	96	337	55	12	1			501
Baltalksnis	21	83	174	124	19			421
Bērzs	201	763	596	276	92	17	7	1952
Egle	153	442	133	43	9	7	3	790
Goba, vīksna	26	58	16	1	2			103
Kļava	1	9	5		1			16
Liepa		15	24	5				44
Melnalksnis	10	69	223	70	7			379
Osis	34	36	18	2		1		91
Ozols	6	44	58	45	5			158
Priede	88	251	419	645	261	152	11	1827
Vitols			13	18	3	1		35
Nenoteikts	115							115
Kopā	751	2107	1735	1241	400	178	21	6433

3.2. Mikroliegumu sadalījums (izveidots putniem vai biotopiem) fiziskām un juridiskām personām piederošajās teritorijās

3.3. tabulā parādīti MVR reģistrētie mikroliegumu veidi un mikroliegumu platības. Lielākās mikroliegumu teritorijas aizņem putnu mikroliegumi (4466 ha), biotopi (947 ha), vaskulāro augu un paparžaugu mikroliegumi (88 ha). Par izveidotajiem mikroliegumiem zemju īpašnieki saņēmuši kompensācijas, attiecīgi par putnu mikroliegumiem 62,7%, biotopiem 67,6%, vaskulārajiem augiem un paparžaugiem 54,6%. Kopumā kompensācijas izmaksātas par 63,2% no platībām (skatīt 3.4.tabulu).

3.3.tabula

Mikroliegumu sadalījums (izveidots putniem vai biotopiem) fiziskām un juridiskām personām piederošajās aprobežotajās teritorijās

Mikrolieguma veids	Platība, ha	Platība, %
Abinieki	10	0,18
Bezmugurkaulnieki	31	0,56
Biotopi	947	17,00
Ķērpji	9	0,16
Putni	4466	80,15
Sēnes	A	0,11
Sūnas	12	0,22
Vaskulārie augi un paparžaugi	88	1,58
Zīdītāji	3	0,05
Kopā, ha	5572	100%

3.3. Izmaksātās kompensācijas par ierobežojumiem mikroliegumos

3.4.tabula

Lauku atbalsta dienesta Izmaksātās kompensācijas par ierobežojumiem mikroliegumos 2022. gadā

Mikroliegumu veids	Platība, ha		LAD kompensācija, eur (LBTU aprēķināts)	Platība, kopā, ha	Kompensētā platība, %
	Nav saņemtas kompensācijas	Saņemtas kompensācijas			
Abinieki	7,9	2,1	281,9	10	21,2
Bezmugurkaulnieki	11,7	18,9	1268,7	30,6	61,7
Biotopi	307	639,7	53574,5	946,7	67,6
Ķērpji	9,1			9,1	0
Putni	1666,4	2799,4	288136,4	4465,8	62,7
Sēnes		6	675,8	6	100
Sūnas	7,3	4,7	356,3	12	39,5
Vaskulārie augi un paparžaugi	40,1	48,1	2890,7	88,2	54,6
Zīdītāji		3,5		3,5	100
KOPĀ	2049,5	3522,4	347184	5572	

4. Novērtējums ES nozīmes meža biotopiem, ņemot vērā konkrētus parametrus

4.1. Informācija par mežu struktūru biotopos (sadalījums vecuma grupās, valdošās sugas, bonitāte)

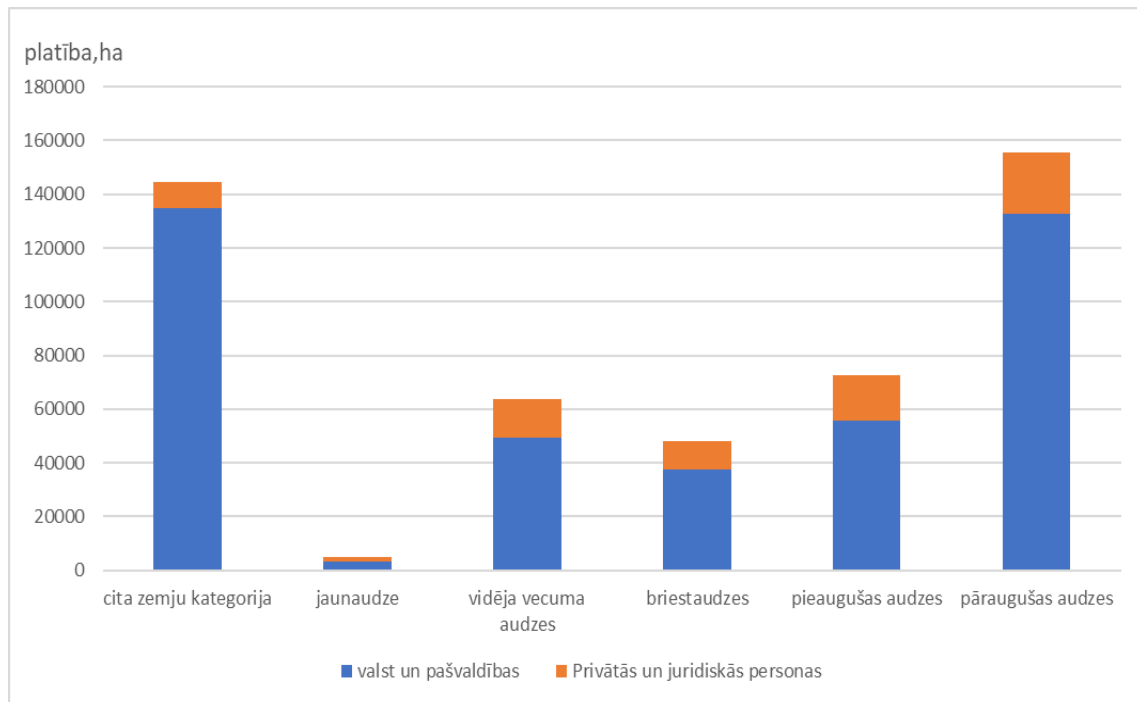
VARAM Informatīvajā ziņojumā “Par Eiropas Savienības nozīmes aizsargājamo biotopu izplatības un kvalitātes apzināšanas rezultātiem un tālāko rīcību aizsargājamo biotopu labvēlīgas aizsardzības stāvokļa nodrošināšanas un tautsaimniecības nozaru attīstības interešu sabalansēšanai”⁷ norādīts, ka kopumā dabas datu pārvaldes sistēmā “Ozols” reģistrēti 662 951 ha ES nozīmes biotopu, kas aizņem 10% no valsts teritorijas. Kopējā analizētā biotopu platība valstī, kas identificējama MVR ir 489 070 ha. No šīm platībām, jaunaudzēs aizņem 4921 ha, vidēja vecuma audzes 63 843 ha, briestaudzes 47 924 ha, pieauguša vecuma audzes 72 525 ha, pāraugušas audzes 155 405 ha. ES biotopu platība meža zemēs ir ievērojami lielāka, jo būtiskas platības atrodas citās zemju kategorijās (galvenokārt, purvos).

Salīdzinoši lielākais biotopu īpatsvars konstatējams galvenās cirtes vecumu sasniegušajās pieaugušajās un pāraugušajās audzēs, lai gan to netrūkst arī vidēja vecuma audzēs un briestaudzēs (skatīt 4.1.attēlu). Lielākā daļa no visiem ES nozīmes biotopiem (tātad ietverot purvus, ezerus, mežus, upes u.c. biotopu veidus) - 85% atrodas valstij un pašvaldībām piederošajās zemēs. Fiziskajām un juridiskajām personām piederošajās zemēs atrodas 15% biotopu. Lielākā daļa (80%) konstatēto ES nozīmes meža biotopu atrodas valsts īpašumā esošos mežos. Pašvaldību īpašumos konstatēti 1% ES nozīmes meža biotopu. Privāto īpašnieku (fizisku un juridisku personu) mežos ir 19% ES nozīmes mežu biotopu.

37,5% no konstatētajiem ES nozīmes meža biotopiem atrodas *Natura 2000* teritorijās, bet 42% no ES nozīmes meža biotopiem atrodas kādā no ĪADT (tai skaitā Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā). 8% ES meža biotopu ietilpst rezervātos, stingrā režīma vai regulējamā režīma zonās, bet 5,3% konstatēto ES nozīmes meža biotopu atrodas mikrolieģumos ārpus *Natura 2000* teritorijām.

4.1. tabulā atspoguļota izvērsta informācija par ES nozīmes biotopu izvietojumu fiziskajām un juridiskajām personām piederošajos īpašumos, savukārt 4.2. tabulā par izvietojumu valstij un pašvaldībām piederošajos īpašumos. Kā redzams no turpmāk apkopotās informācijas arī šajā nodaļā ir vērojamas nesakritības – piemēram, mežaudzes atrodas arī ES nozīmes biotopos, kuri neatrodas uz meža zemēm (apkopoti ailē Citi biotopi). Tas skaidrojams ar biotopu robežu pārklājuma nesakritību ar Meža valsts reģistra datubāzi un citām datu analīzes problēmām (izvērsti skaidrojums sniegts Pielikumā).

⁷ VARAM Informatīvais ziņojums <https://www.daba.gov.lv/lv/media/17202/download?attachment>

4.1.attēls. Īpašumtiesības: ES nozīmes biotopu sadalījums pa vecumklasēm

4.1. tabula

ES nozīmes biotopu platības dažādu vecuma grupu sadalījumā (fiziskām un juridiskām personām piederošie meži), hektāri

ES nozīmes biotopa veids	Cita zemju kategorija	Jaunaudzes	Vidēja vecuma audzes	Briestaudzes	Pieaugušas audzes	Pāraugušas audzes	Kopā
Veci vai dabiski boreāli meži	497	129	219	820	2790	7485	11940
Purvaini meži	385	102	4737	2816	2189	1385	11614
Mežainas piejūras kāpas	174	171	2311	2853	2348	1966	9823
Aktīvi augstie purvi	3790	227	2605	250	101	29	7002
Staignāju meži	296	36	759	1203	2940	1529	6763
Lakstaugiem bagāti egļu meži	244	59	107	369	1593	3173	5545
Nogāžu un gravu meži	52	20	577	574	1274	2394	4891
Aluviāli meži (aluviāli krastmalu un palieņu meži)	131	29	394	520	1462	1813	4349
Veci jaukti platlapju meži	62	23	147	189	652	1353	2426
Pārejas purvi un slīkšņas	1697	105	393	76	67	23	2361
Degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās	792	117	935	92	61	13	2010
Ozolu meži (ozolu, liepu un skābaržu meži)	23	7	216	180	442	364	1232

Jaukti ozolu, gobu, ošu meži gar lielām upēm	2	1	79	56	117	250	505
Kaļķaini zāļu purvi	274	19	110	31	18	10	462
Skujkoku meži uz osveida reljefa formām	4	5	150	135	96	66	456
Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi	23	14	62	43	95	90	327
Ķērpjiem bagāti priežu meži	0	4	35	50	43	52	184
Meža ganības	2	1	21	15	47	33	119
Zālāju biotopi	795	399	405	149	213	174	2135
Ūdeņu biotopi	205	30	124	94	248	299	1000
Citi biotopi	121	65	66	34	35	21	342
Kopā:	9569	1563	14452	10549	16831	22522	75486

4.2. tabula

ES nozīmes biotopu platības dažādu vecuma grupu sadalījumā (valstij un pašvaldībām piederošie meži), hektāri

Biotope veids	Cita zemju kategorija	Jaunau dzes	Vidēja vecuma audzes	Bries taudzes	Pieaug ušas audzes	Pāraug ušas audzes	Kopā
Aktīvi augstie purvi	111490	424	6366	990	408	202	119880
Veci vai dabiski boreāli meži	423	348	926	3991	14389	62233	82310
Purvaini meži	3569	311	19161	14765	12033	16237	66076
Mežainas piejūras kāpas	603	606	12861	9104	6704	11422	41300
Staignāju meži	270	48	1416	2238	7974	10079	22025
Lakstaugiem bagāti egļu meži	146	85	298	1294	4684	11774	18281
Veci jaukti platlapju meži	67	42	222	453	2784	10731	14299
Aluviāli meži (aluviāli krastmalu un palieņu meži)	65	24	429	854	3774	5913	11059
Degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās	6137	236	3071	424	124	58	10050
Ķērpjiem bagāti priežu meži	15	306	2612	2236	1238	819	7226
Pārejas purvi un slīkšņas	4406	66	314	57	49	37	4929
Ozolu meži (ozolu, liepu un skābaržu meži)	3	1	191	139	417	1298	2049
Nogāžu un gravu meži	12	4	100	123	427	1306	1972
Kaļķaini zāļu purvi	1565	1	63	46	38	17	1730
Skujkoku meži uz osveida reljefa formām	5	60	329	411	300	241	1346
Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi	40	1	57	72	141	115	426

Jaukti ozolu, gobu, ošu meži gar lielām upēm	1		42	41	58	162	304
Parkveida pļavas un ganības	13	4	35	12	34	56	154
Meža ganības	0		2	2	8	12	24
Zālāju biotopi	839	25	35	1	12	6	918
Ūdeņu biotopi	853	7	47	46	68	113	1134
Citi biotopi	4356	754	812	76	30	48	6076
Kopā:	134878	3353	49389	37375	55694	132879	413568

Pētījuma gaitā tika konstatētas atsevišķas neatbilstības starp fiksēto ES nozīmes biotopu un meža tipu, kā arī valdošo sugu. 4.3. tabulā parādīta koku sugu izplatība 6 nozīmīgākajos ES nozīmes biotopos visā valstī kopā. Savukārt 4.4.tabulā un 4.5.tabulā šis dalījums sniegts atkarībā no īpašuma veida.

4.3.tabula

ES nozīmes biotopu platības sugu sadalījumā, hektāri (visi īpašumi kopā)

Suga \ Biotops	Aktīvi augstie purvi	Veci vai dabiski boreāli meži	Purvaini meži	Mežainas piejūras kāpas	Staignāju meži	Lakstaugiem bagāti egļu meži	Kopā
Apse	19	6566	120	16	375	2542	9638
Baltalksnis	2	135	7	31	90	191	456
Bērzs	348	10516	6782	1093	12585	6892	38216
Blīgzna		1				4	5
Citas priedes		1		32			33
Egle	29	14636	1460	397	877	9960	27359
Goba, vīksna		3			1	9	13
Kļava		3		1		1	5
Lapegle		9					9
Liepa	1	15		0	1	11	28
Melnalksnis	17	860	418	323	12832	1272	15722
Osis		34	8	0	81	95	218
Ozols		109	0	5	10	110	234
Papele		1		0		3	4
Priede	11186	60440	64940	48448	1371	2348	188733
Vītols		1	0				1
Kopā	11602	93330	73735	50346	28223	23438	280674

4.4.tabula

ES nozīmes biotopu platības sugu sadalījumā, hektāri (valstij piederošie)

Suga \ Biotops	Aktīvi augstie purvi	Veci vai dabiski boreāli meži	Purvaini meži	Mežainas piejūras kāpas	Staignāju meži	Lakstaugiem bagāti egļu meži	Kopā
----------------	----------------------	-------------------------------	---------------	-------------------------	----------------	------------------------------	------

Apse	14	6100	109	13	356	2346	8938
Baltalksnis	2	118	7	29	88	180	424
Bērzs	302	8678	5795	977	11089	5924	32765
Blīgzna		1				4	5
Citas priedes		1		30			31
Egle	20	11584	1159	357	761	8358	22239
Goba, vīksna		3			1	8	12
Kļava		3		1		1	5
Lapegle		9					9
Liepa		15			1	10	26
Melnalksnis	17	747	368	243	11760	1185	14320
Osis		22	4		27	84	137
Ozols		102		5	3	109	219
Papele		1				1	2
Priede	9849	51032	57122	39520	1118	1982	160623
Vītols		1					1
Kopā	10204	78417	64564	41175	25204	20192	239756

4.5.tabula

ES nozīmes biotopu platības sugu sadalījumā, hektāri (fiziskām, juridiskām personas piederošie)

Suga \ Biotops	Aktīvi augstie purvi	Veci vai dabiski boreāli meži	Purvaini meži	Mežainas piejūras kāpas	Lakstaugiem bagāti egļu meži	Staignāju meži	Kopā
Apse	5	466	10	3	196	20	700
Baltalksnis		17		2	11	2	32
Bērzs	46	1838	988	117	967	1496	5452
Citas priedes				2			2
Egle	9	3052	301	39	1602	116	5119
Goba, vīksna					1		1
Lapegle							0
Liepa	1	1			1		3
Melnalksnis		112	50	80	88	1071	1401
Osis		13	4		12	55	84
Ozols		7				7	14
Papele					2		2
Priede	1337	9408	7819	8928	366	253	28111
Kopā	1398	14914	9172	9171	3246	3020	40921

4.6., 4.7. un 4.8. tabulās parādīta ES nozīmes biotopos esošo audžu ražība. Jāpiemin, ka 1A bonitātē uzrādītā biotopa Aktīvi augstie purvi ražība neatbilst šai bonitātei, jo pamatā iekļauj teritorijas, kurās neatrodas augstas ražības audzes.

4.6. tabula

ES nozīmes biotopu platības bonitāšu sadalījumā, hektāri (visi īpašumi kopā)

Biotops \ Bonitāte	1A	1	2	3	4	5	5A	Kopā
Veci vai dabiski boreāli meži	5654	23860	36167	21158	5318	766	320	93243
Purvaini meži	180	1360	6442	18271	24561	16435	6425	73674
Mežainas piejūras kāpas	930	3864	12655	17217	12165	3204	308	50344
Staignāju meži	546	3381	10534	9651	3361	592	148	28214
Lakstaugiem bagāti egļu meži	3230	10453	7118	2164	336	30	76	23406
Aktīvi augstie purvi	24	113	219	572	1740	4052	4873	11593
Kopā	10564	43031	73134	69032	47482	25079	12150	280474

4.7.tabula

ES nozīmes biotopu platības bonitāšu sadalījumā, hektāri (privātām, juridiskām personām piederošie meži)

Biotops \ Bonitāte	1A	1	2	3	4	5	5A
Veci vai dabiski boreāli meži	654	4535	4000	1774	351	56	74
Purvaini meži	41	249	1138	3239	3279	2227	1055
Mežainas piejūras kāpas	207	995	3830	3478	987	99	52
Staignāju meži	103	786	2740	2180	585	58	15
Lakstaugiem bagāti egļu meži	589	3056	1333	251	37	10	30
Aktīvi augstie purvi	4	20	86	217	414	1107	1363
Kopā	1597	9642	13128	11139	5654	3558	2588

4.8.tabula

ES nozīmes biotopu platības bonitāšu sadalījumā, hektāri (valstij piederoši)

Biotops \ Bonitāte	1A	1	2	3	4	5	5A
Veci vai dabiski boreāli meži	5000	19325	32167	19384	4967	710	246
Purvaini meži	139	1111	5304	15032	21282	14208	5370
Mežainas piejūras kāpas	723	2869	8825	13739	11178	3105	256
Staignāju meži	443	2595	7794	7471	2776	534	133
Lakstaugiem bagāti egļu meži	2641	7397	5785	1913	299	20	46
Aktīvi augstie purvi	20	93	133	355	1326	2945	3510
Kopā	8966	33390	60007	57893	41829	21522	9561

4.2. Mežu īpašumtiesību struktūra (fiziskas un juridiskas personas)

4.9.tabulā sniegta informācija par ES nozīmes biotopu īpašumtiesību struktūru.

4.9. tabula

Mežu īpašumtiesību struktūra (fiziskas un juridiskas personas), hektāri

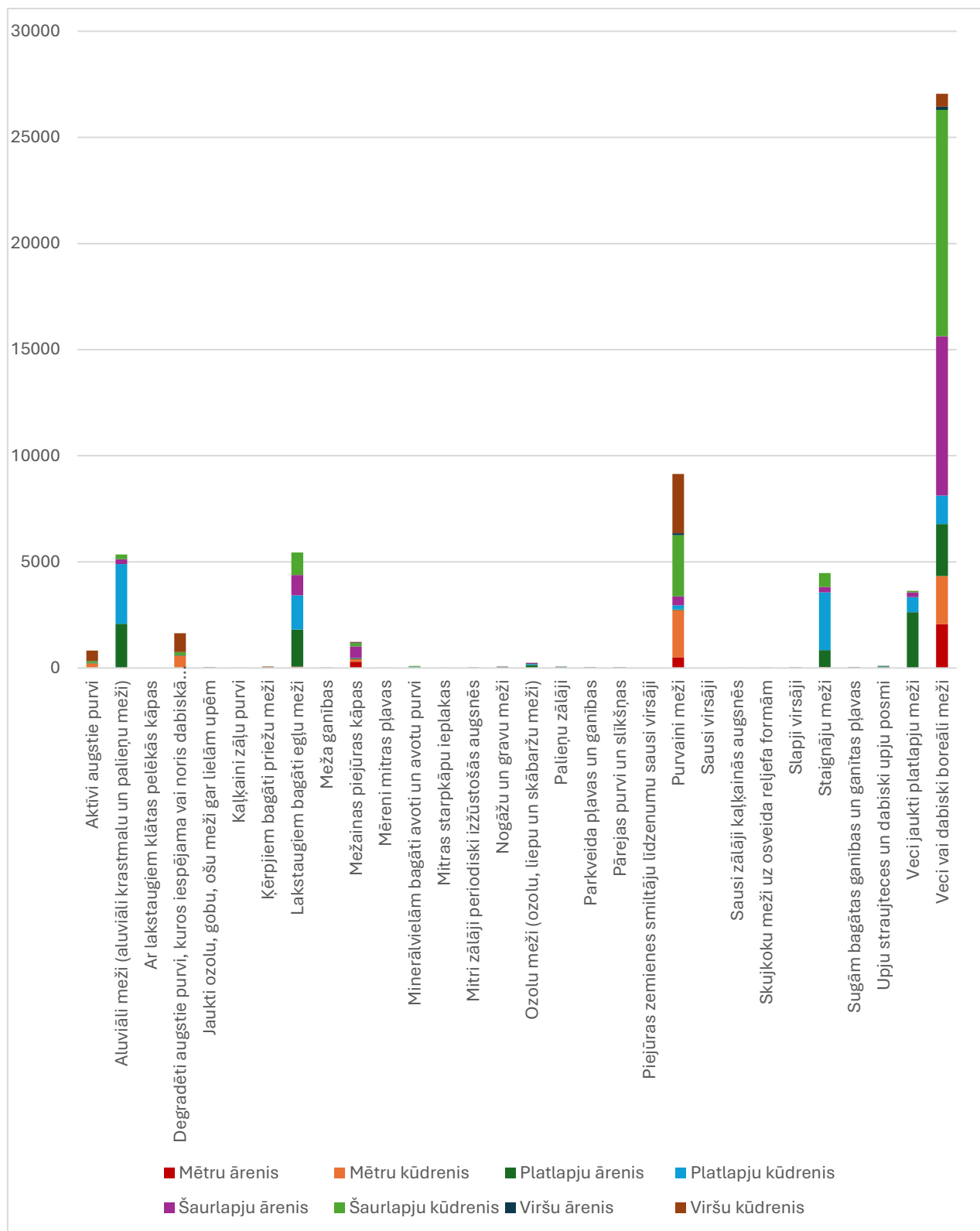
ES nozīmes biotopi	fiziska	juridiska	pašvaldība	valsts	Kopā
Aktīvi augstie purvi	3007	86417	3425	34032	126881
Veci vai dabiski boreāli meži	8000	69964	1322	14966	94252
Purvaini meži	6318	60269	1046	10057	77690
Mežainas piejūras kāpas	3727	36366	1487	9545	51125
Staignāju meži	4102	21111	443	3132	28788
Lakstaugiem bagāti egļu meži	4295	15859	392	3282	23828
Veci jaukti platlapju meži	1664	13455	190	1416	16725
Aluviāli meži (aluviāli krastmalu un palieņu meži)	2908	10258	189	2053	15408
Degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās	601	8354	245	2861	12061
Ķērpjiem bagāti priežu meži	34	7248	2	127	7411
Pārejas purvi un slīkšņas	1056	5439	102	694	7291
Nogāžu un gravu meži	3683	2087	215	879	6864
Ozolu meži (ozolu, liepu un skābaržu meži)	960	1892	50	379	3281
Piejūras zemienes smiltāju līdzenumu sausi virsāji	37	21	12	2913	2983
Kaļķaini zāļu purvi	207	1910	21	53	2191
Skujkoku meži uz osveida reljefa formām	242	1490	40	31	1803
Palieņu zālāji	347	682	16	83	1128
Slapji virsāji	5	131		950	1086
Upju straujtecēs un dabiski upju posmi	488	452	22	46	1008
Mitras starpkāpu ieplakas	51	681		116	848
Jaukti ozolu, gobu, ošu meži gar lielām upēm	418	278	6	107	809
Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas	34	365	25	339	763
Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi	248	351	8	147	754
Dižās aslapes <i>Cladium mariscus</i> audzes ezeros un purvos	4	655		69	728
Parkveida pļavas un ganības	469	216	11	1	697
Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas	243	262	8	28	541
Mitri zālāji periodiski izžūstošās augsnēs	164	258	8	39	469

Rhynchosporion albae pioniersabiedrības uz mitras kūdras vai smilts		236		232	468
Eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju	166	140	7	34	347
Sausi zālāji kaļķainās augsnēs	114	102	4	1	221
Meža ganības	74	59	1	11	145
Mēreni mitras pļavas	29	37		9	75
Eitrofas augsto lakstaugu audzes	5	17		51	73
Klajas iekšzemes kāpas		48			48
Vilkakūlas zālāji (tukšaiņu zālāji)	11	23	7	5	46
Smilšakmens atsegumi	19	4	3	12	38
Priekškāpas	2	29	2		33
Avoti, kas izgulsnē avotkaļķus	8	13		7	28
Kadiķu audzes zālajos un virsajos	13	8	1		22
Sausi virsāji	18	3	1		22
Smiltāju zālāji	10	10		1	21
Pelēkās kāpas ar sīkrūmu audzēm	1	17		1	19
Ezeri ar oligotrofām līdz mezotrofām augu sabiedrībām	9	4	1	3	17
Atjaunoti ES aizsargājami zālāji	2	9		5	16
Distrofi ezeri		2	1	10	13
Ezeri ar mieturaļģu augāju	2	6			8
Jūras stāvkrausti	1	2	1		4
Karsta kritenes	1	2			3
Karbonātisku pamatiežu atsegumi	1				1
Piejūras zālāji					0
Viengadīgu augu sabiedrības dūņainās un zemās smilšainās pludmalēs					0
Smilšainas pludmales ar daudzgadīgu augāju					0
Embrionālās kāpas					0
Kopā, ha	43798	347242	9314	88727	489081

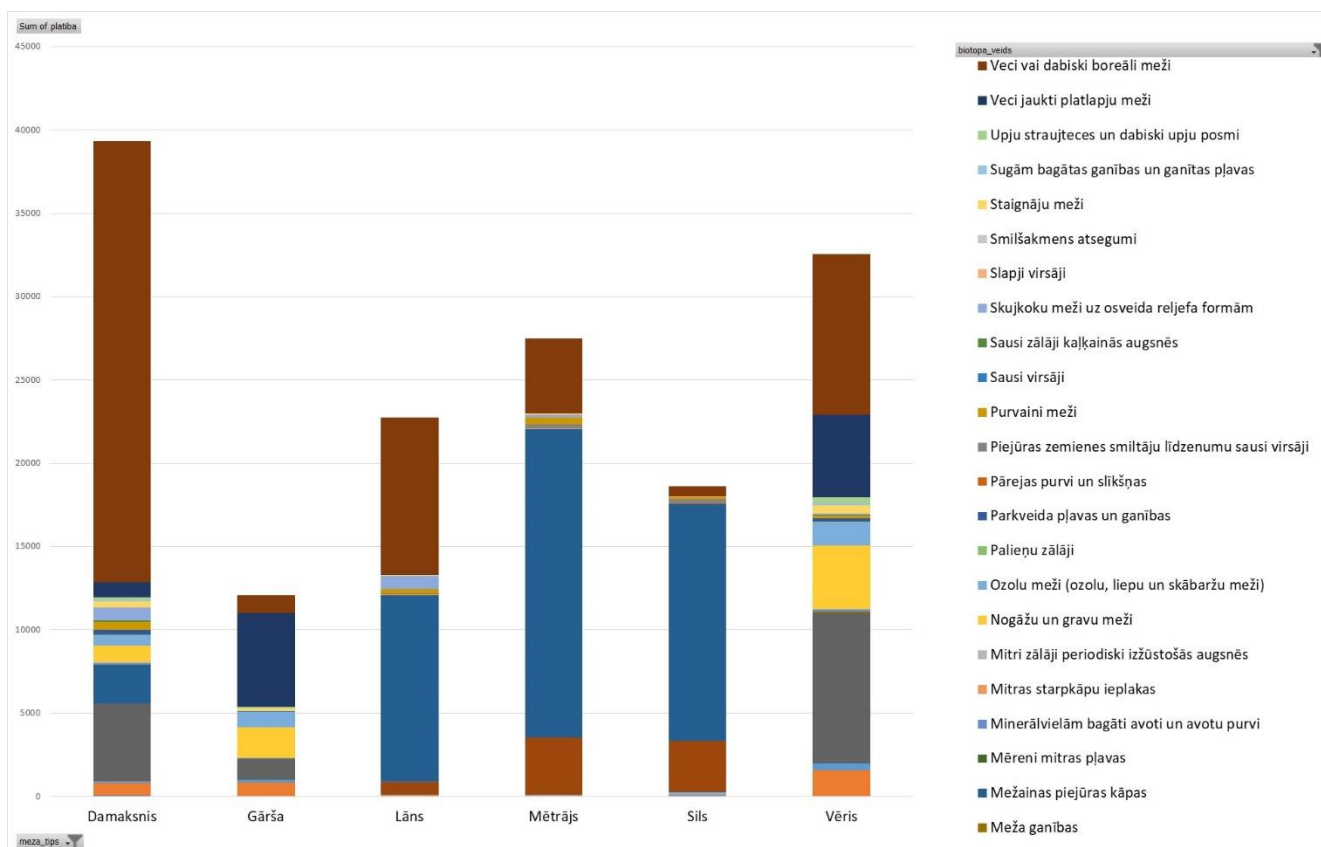
Vērtējot meža tipu izplatību biotopos - lielākā meža tipu daudzveidība konstatēta Vecu vai dabisku boreālo mežu biotopā. Šāds biotops konstatēts visos meža tipos. Visu meža tipu klātbūtne konstatēta arī Lakstaugiem bagātos egļu mežos, lai gan šī biotopa esamība mazauglīgos tipiskos priežu mežos (mētrājā, mētru ārenī, mētru kūdrenī, purvājā, silā, slapajā mētrājā) būtu pārbaudāma. Līdzīgi pārbaudāma purvaino meža biotopu atrašanās sausieņos (gāršā (10 ha), lānā (246 ha), mētrājā (409 ha) silā (119 ha), vērī (160 ha), kas no kopējās biotopa platības (74 086 ha) aizņem 1,3%. 8,4% šī biotopa platību atrodas susinātajos augšanas apstākļos. Visi meža tipi pārstāvēti arī Mežainu piejūras kāpu biotopā. Šajā biotopā iekļauti ne tikai meža tipi ar biotopam raksturīgām

dzīvotnēm, bet arī dumbrājs, niedrājs, purvājs un vairāki susinātie meža tipi (skatīt 4.2.attēlu).

Vislielākais biotopu īpatsvars atrodas sausieņos (152 774 ha, 44%), tiem seko purvaiņi (102 174 ha, 29%). Susinātajos, cilvēka pārveidotajos augšanas apstākļos atrodas biotopi 59 655 ha kopplatībā (17% no kopējā), bet slapjajos 32 482 ha (9% no kopējās platības).

4.2. attēls. Meža tipu izplatība biotopos

4.3.attēls: Biotopu izplatība sausieņu meža tipos

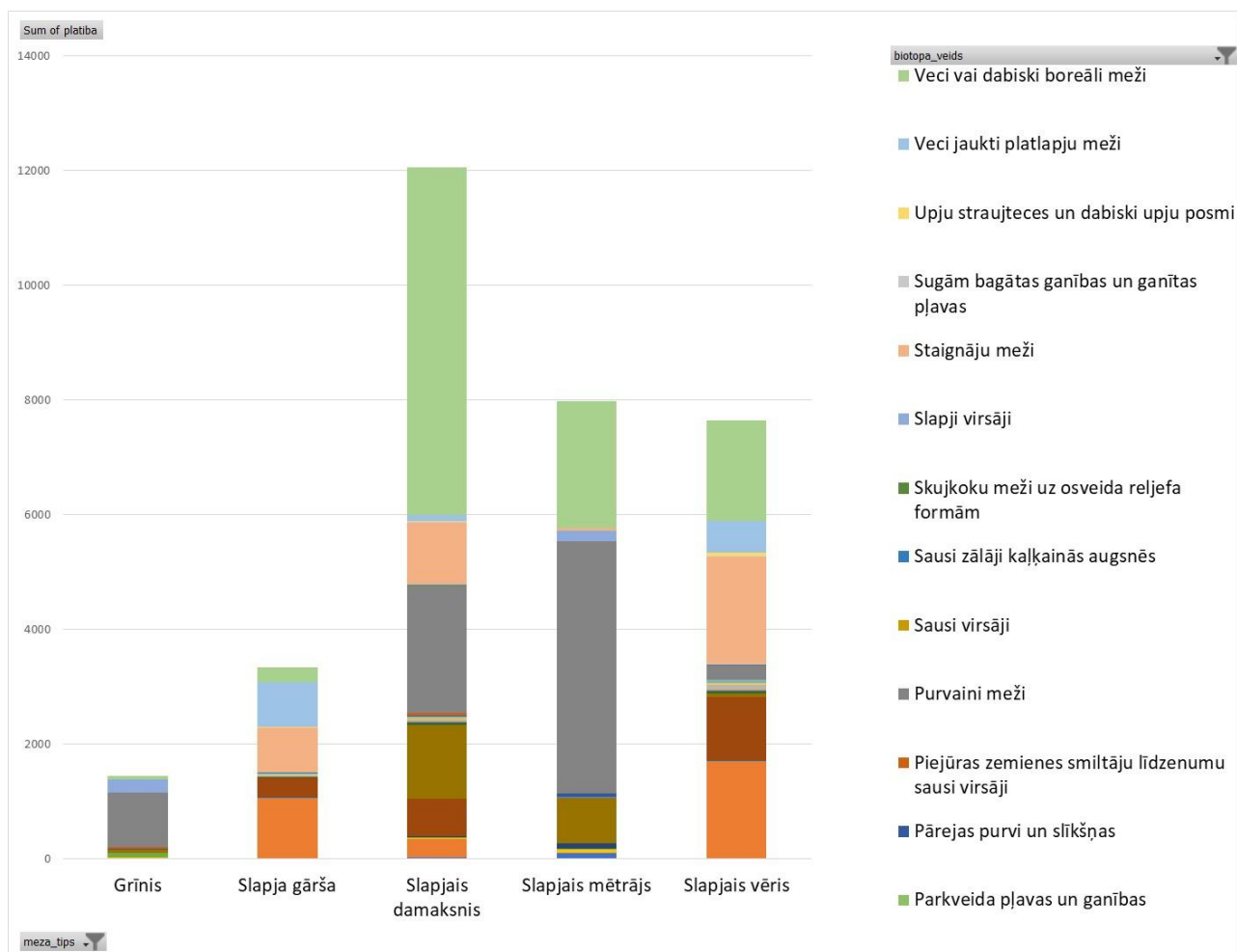
Sausieņu meži ir meži uz sausām minerālaugsnēm, nav kūdras slāņa, norisinās podzolēšanās process, nokrišņu pārpalikums iesūcas augsnē vai noplūst uz zemākām reljefa vietām. Pieder sils (Sl), mētrājs (Mr), lāns (Ln), damaksnis (Dm), vēris (Vr), gārša (Gr). Augsnes auglība, mitrums, bonitāte, zemsedzes un pameža augu sugu skaits palielinās no sila uz gāršu (skatīt 4.3.attēlu). Biotopu platība sausieņu mežos kopā aizņem 152 776 ha. Sausieņu mežos vispārstāvētākais ir Vecu vai dabisku boreālo mežu biotops (51 700ha), Mežainas piejūras kāpas aizņem 46 160 ha. Lakstaugiem bagāti egļu meži aizņem 15 017 ha. Veci jaukti platlapju meži aizņem 11 496 ha, kas ir ceturtais pārstāvētākais biotopu veids šajos augšanas apstākļos (skatīt 4.3.attēlu un 4.10.tabulu).

4.10.tabula

Biotopu izplatība sausieņu meža tipos (ha)

Nosaukums	Damaksnis	Gārša	Lāns	Mētrājs	Sils	Vēris	Kopā,ha
Aktīvi augstie purvi	73	6	28	25	66	28	226
Aluviāli meži (aluviāli krastmalu un palieņu meži)	719	814	47	9	2	1531	3122
Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas	0		11	73	181		265
Degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās	20		8	2	2	1	33
Jaukti ozolu, gobu, ošu meži gar lielām upēm	121	195				410	726
Kaļķaini zāļu purvi	1		2	0		0	3
Klajas iekšzemes kāpas					48		48

Kērpjiem bagāti priežu meži	44		726	3416	3045		7231
Lakstaugiem bagāti egļu meži	4583	1265	96	15	2	9056	15017
Meža ganības	36		7			58	101
Mežainas piejūras kāpas	2280	3	11145	18509	14215	8	46160
Mēreni mitras pļavas	12					22	34
Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi	103	22	4	1	1	105	236
Mitras starpkāpu ieplakas	15		14	34	8		71
Mitri zālāji periodiski izžūstošās augsnēs	75	1				55	131
Nogāžu un gravu meži	982	1833	18	3		3790	6626
Ozolu meži (ozolu, liepu un skābaržu meži)	590	932	9		2	1399	2932
Palieņu zālāji	34	10	1			28	73
Parkveida pļavas un ganības	303	40	20	1		212	576
Pārejas purvi un slīkšņas	19		4	11	3	6	43
Piejūras zemienes smiltāju līdzenumu sausi virsāji			40	234	251		526
Purvaini meži	457	10	246	409	119	160	1401
Sausi virsāji	1		2	1		3	7
Sausi zālāji kaļķainās augsnēs	94	1	8	2		33	138
Skujkoku meži uz osveida reljefa formām	757		780	153	7	79	1776
Slapji virsāji	17		32	36	35	1	121
Smilšakmens atsegumi	17	6	2			13	38
Staignāju meži	333	159	51	37	11	461	1052
Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas	112	6	5	1		117	241
Upju straujtecēs un dabiski upju posmi	146	79	10	2	4	386	627
Veci jaukti platlapju meži	910	5629	8	4		4945	11496
Veci vai dabiski boreāli meži	26489	1068	9406	4505	599	9633	51700
Kopā, ha	39343	12079	22730	27483	18601	32540	152776

4.4.attēls: Biotopu izplatība slapjainu meža tipos

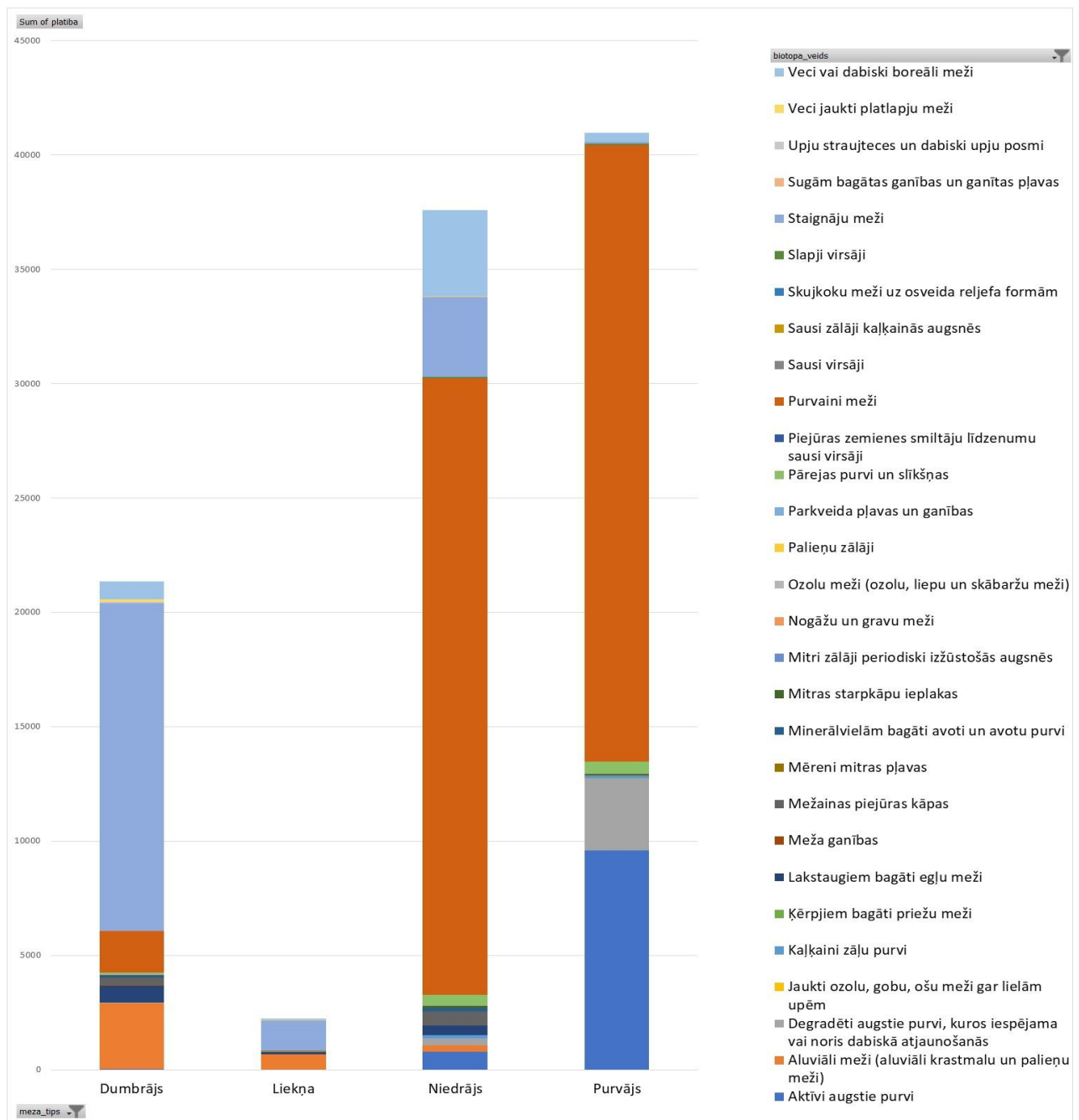
Slapjainu meži ir meži uz slapjām minerālaugsnēm, nobiras un kritālas sadalās lēni un tās uzkrājas augsnes virskārtā, veidojot līdz 30 cm biezu detrita slāni. Pieder grīnis (Gs), slapjais mētrājs (Mrs), slapjais damaksnis (Dms), slapjais vēris (Vrs) un slapjā gārša (Grs). Augsnes auglība, mitrums, bonitāte, zemsedzes un pameža augu skaits palielinās no grīņa līdz slapjai gāršai. Nosusinot slapjainus, veidojas āreņi. Slapjainos biotopi kopā aizņem 32 481 ha (skatīt 4.4. attēlu un 4.11. tabulu). Visvairāk pārstāvētais ir Vecu vai dabisku boreālo mežu biotops (10 353 ha), purvaino mežu biotops (7798 ha), Staignāju meži (3779 ha) un Aluviāli meži (3045 ha) (skatīt 4.11.tabulu).

4.11.tabula

Biotopu izplatība slapjainu meža tipos

Nosaukums	Grīnis	Slapjā gārša	Slapjais damaksnis	Slapjais mētrājs	Slapjais vēris	Kopā, ha
Aktīvi augstie purvi	21	7	32	100	13	173
Aluviāli meži (aluviāli krastmalu un palieņu meži)		1047	310	8	1680	3045
Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas			0			0
Degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās	16		22	56	0	94

Jaukti ozolu, gobu, ošu meži gar lielām upēm		13	5		19	37
Kaļķaini zāļu purvi	66		17	25	1	109
Ķērpjiem bagāti priežu meži	1		12	80		93
Lakstaugiem bagāti egļu meži	10	348	652	3	1107	2120
Meža ganības		1	5		3	9
Mežainas piejūras kāpas	48	4	1283	794	59	2188
Mēreni mitras pļavas			0		1	1
Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi		16	40		51	107
Mitras starpkāpu ieplakas	1		17	18	3	39
Mitri zālāji periodiski izžūstošās augsnēs	4		18		21	43
Nogāžu un gravu meži		31	21		73	125
Ozolu meži (ozolu, liepu un skābaržu meži)		20	26		38	84
Palieņu zālāji		3	17		35	55
Parkveida pļavas un ganības		5	10		22	37
Pārejas purvi un slīkšņas	12		15	55	4	86
Piejūras zemienes smiltāju līdzenumu sausi virsāji	33		38	8		79
Purvaini meži	944	8	2219	4387	240	7798
Sausi virsāji			4	2	6	12
Sausi zālāji kaļķainās augsnēs		1	3		5	9
Skujkoku meži uz osveida reljefa formām			5		2	7
Slapji virsāji	229		17	183		429
Staignāju meži		790	1068	44	1877	3779
Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas			14		20	34
Upju straujtecēs un dabiski upju posmi		5	25		60	90
Veci jaukti platlapju meži		786	109		551	1446
Veci vai dabiski boreāli meži	59	261	6060	2220	1753	10353
Kopā, ha	1444	3346	12064	7983	7644	32481

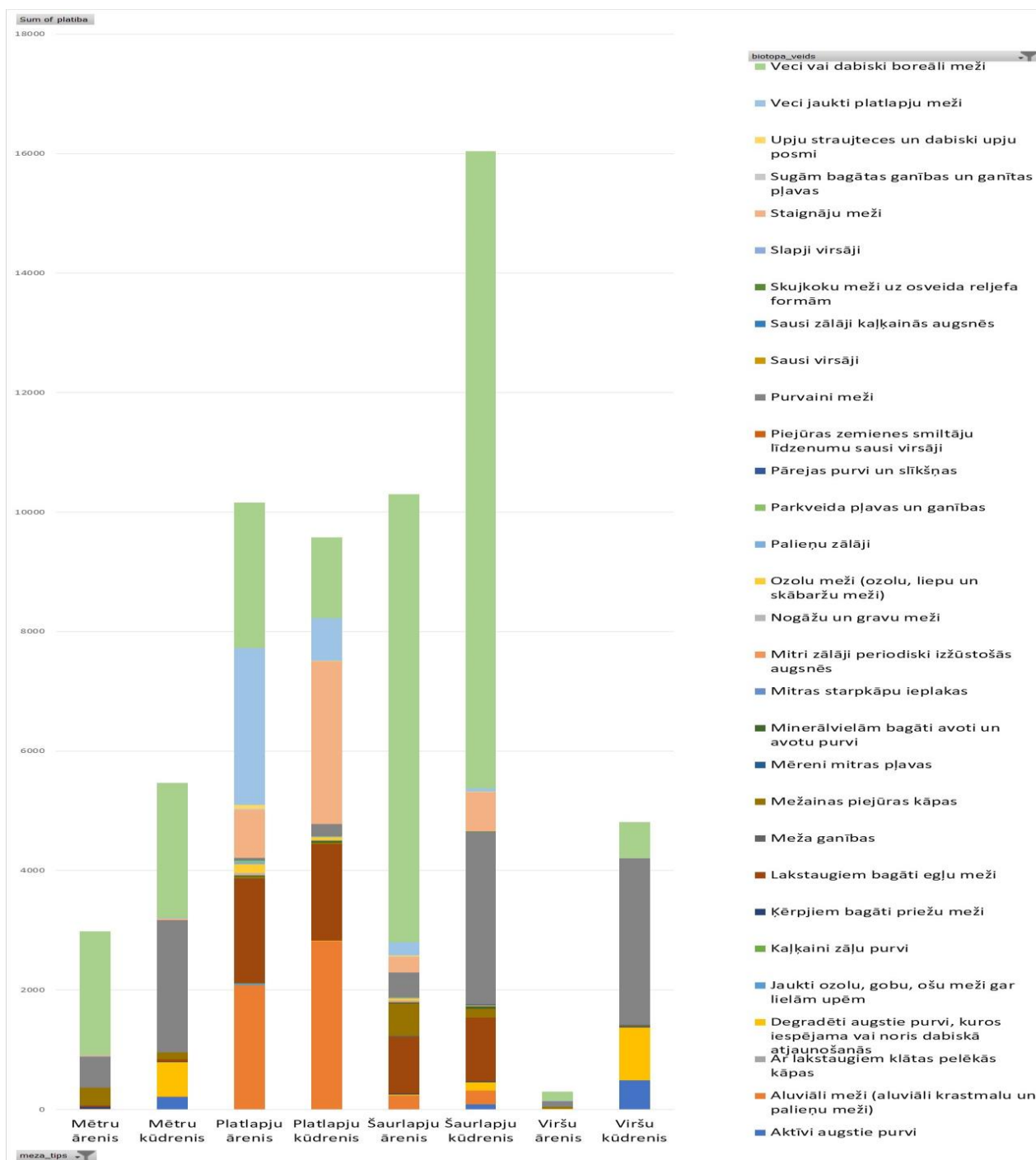

4.5.attēls: Biotopu izplatība purvainu meža tipos

Purvainu meži ir meži uz slapjām kūdras augsnēm; augsnes virskārtā uzkrājas daļēji sadalījušās augu atliekas, no kurām ilgāka laika posmā veidojas kūdra. Kūdras slāņa biezums pārsniedz 30 cm; augsts gruntsūdens līmenis; pamežā un zemsedzē pārsvarā ir purviem raksturīgas augu sugas. Pieder purvājs (Pv), nidrājs (Nd), dumbrājs (Db) un liekņa (Lk); to augsnes auglība, mitrums, bonitāte, zemsedzes un pameža augu skaits palielinās no purvāja uz liekņu. Nosusinot purvainus, veidojas kūdreņi. Kopējā biotopu platība purvainos aizņem 102 176 ha (skatīt 4.5.attēlu un 4.12.tabulu). No šīs platības lielāko īpatsvaru aizņem purvainie meži (55 745 ha), staignāju meži (19 218 ha) un aktīvie augstie purvi (10 423 ha). Dumbrājā un liekņā visizplatītākie ir staignāju meži, bet nidrājā un purvājā purvaini meži (skatīt 4.12.tabulu).

Biotopu izplatība purvainu meža tipos

Nosaukums	Dumbrājs	Liekņa	Niedrājs	Purvājs	Kopā, ha
Aktīvi augstie purvi	35		791	9597	10423
Aluviāli meži (aluviāli krastmalu un palieņu meži)	2885	669	271	1	3826
Degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās	4	1	306	3149	3460
Jaukti ozolu, gobu, ošu meži gar lielām upēm	2	4			6
Kaļķaini zāļu purvi	14		140	93	247
Ķērpjiem bagāti priežu meži	2		5	7	14
Lakstaugiem bagāti egļu meži	725	69	418	5	1217
Meža ganības	12				12
Mežainas piejūras kāpas	340	12	619	74	1045
Mēreni mitras pļavas	1				1
Mīnerālvielām bagāti avoti un avotu purvi	79	26	140	16	261
Mitras starpkāpu ieplakas	37		97	9	143
Mitri zālāji periodiski izžūstošās augsnēs	5		15		20
Nogāžu un gravu meži	16	13	4		33
Ozolu meži (ozolu, liepu un skābaržu meži)	11	2	11	0	24
Palieņu zālāji	8		6		14
Parkveida pļavas un ganības	13	1			14
Pārejas purvi un slīkšņas	73	2	455	506	1036
Piejūras zemienes smiltāju līdzenumu sausi virsāji			4	11	15
Purvaini meži	1792	30	26957	26966	55745
Sausi virsāji	1		1		2
Sausi zālāji kaļķainās augsnēs	4				4
Skujkoku meži uz osveida reljefa formām	0		7	1	8
Slapji virsāji			53	65	118
Staignāju meži	14346	1325	3475	72	19218
Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas	3	3	0	0	6
Upju straujtecēs un dabiski upju posmi	47	9	13	1	70
Veci jaukti platlapju meži	110	25	16		151
Veci vai dabiski boreāli meži	788	50	3796	409	5043
Kopā, ha	21353	2241	37600	40982	102176

4.6.attēls: Biotopu izplatība susinātajos meža tipos

Cilvēkam ietekmējot (galvenokārt nosusinot) mežu, veidojas divi meža augšanas apstākļi, āreņi un kūdreņi. Āreņi ir meži, kas atrodas uz nosusinātām vai dabīgi izkaltušām minerālajām augsnēm. Izveidojušies pēc slapjo minerālaugšņu vai pārmitro pļavu nosusināšanas/drenēšanas/meliorācijas; kūdras biezums virs 20 cm. Pieder viršu ārenis (Av), mētru ārenis (Am), šaurlapju ārenis (As) un platlapju ārenis (Ap). Augsnes auglība, mitrums, bonitāte, zemsedzes un pameža augu skaits palielinās no viršu āreņa uz platlapju āreni.

Kūdreņi ir meži uz nosusinātām vai dabīgi izkaltušām kūdras/kūdrainām augsnēm. Veidojušies pēc slapjo kūdras augšņu vai arī (pārejas, zemo un augsto) purvu

nosusināšanas/drenēšanas/meliorācijas; kūdras biežums lielāks par 20 cm. Pieder viršu kūdrenis (Kv), mētru kūdrenis (Km), šaurlapju kūdrenis (Ks), platlapju kūdrenis (Kp). Augsnes auglība, mitrums, bonitāte, zemsedzes un pameža augu sugu skaits palielinās no viršu kūdreņa uz platlapju kūdreni. Biotopi uz susinātām augsnēm kopā aizņem 596 56 ha (skatīt 4.3.attēlu). Šajos meža tipos visizplatītākais ir vecu vai dabisku boreālo mežu biotops (27 058 ha), purvaino mežu biotops (9145 ha), Lakstaugiem bagāti egļu meži (5447 ha) (skatīt 4.13.tabulu).

4.13.tabula

Biotopu izplatība susinātajos meža tipos

Nosaukums	Am	Km	Ap	Kp	As	Ks	Av	Kv	Kopā, ha
Aktīvi augstie purvi	9	209	6	5	9	85	6	489	818
Aluviāli meži (aluviāli krastmalu un palieņu meži)	0	5	2072	2816	228	231			5352
Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas				2		0			2
Degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās	7	580	1	1	12	143	5	889	1638
Jaukti ozolu, gobu, ošu meži gar lielām upēm			29	5	4				38
Kaļķaini zāļu purvi		1	6			2			9
Ķērpjiem bagāti priežu meži	33	4			14	9		11	71
Lakstaugiem bagāti egļu meži	25	40	1747	1610	957	1068			5447
Meža ganības			5	2	12	1			20
Mežainas piejūras kāpas	296	117	35	26	546	150	36	19	1225
Mēreni mitras pļavas			1	1	4				6
Mīnerālvielām bagāti avoti un avotu purvi		1	12	35	8	37			93
Mitras starpkāpu ieplakas	0				0				0
Mitri zālāji periodiski izžūstošās augsnēs			8	1	16	13			38
Nogāžu un gravu meži			36	6	13	1			56
Ozolu meži (ozolu, liepu un skābaržu meži)			148	46	38	2			234
Palieņu zālāji			35	12	7	3			57
Parkveida pļavas un ganības			27	4	9	2			42
Pārejas purvi un slīkšņas		1	11	3	1	13		6	35
Piejūras zemienes smiltāju līdzenumu sausi virsāji							0		0
Purvaini meži	509	2216	30	203	413	2891	91	2792	9145
Sausi virsāji		1							1
Sausi zālāji kaļķainās augsnēs			1		1	0			2
Skujkoku meži uz osveida reljefa formām		0	3		2	5			10
Slapji virsāji	10						8	2	20
Staignāju meži	17	23	799	2722	259	657			4477
Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas			17	2	14	2			35

Upju straujtecēs un dabiski upju posmi	0		68	14	15	4			101
Veci jaukti platlapju meži		6	2625	712	218	64		1	3626
Veci vai dabiski boreāli meži	2074	2264	2440	1352	7503	10665	155	605	27058
Kopā, ha	2980	5468	10162	9580	10303	16048	301	4814	59656

4.3. Biotopu īpatsvars īpašumā

Apakšnodaļā vērtēts biotopu īpatsvars attiecīgajā īpašumā (proporcija pret attiecīgā īpašuma (meža zemes) platību). Jāņem vērā, ka šeit analizēti visi biotopu veidi, ne tikai ES nozīmes meža biotopi.

Lai novērtētu, kādu daļu īpašumā aizņem biotopi, tika veikta biotopu platības noteikšana attiecībā pret kopējo īpašuma platību. Datu analīze liecina, ka fiziskām un juridiskām personām piederošajos meža īpašumos, 80% gadījumos biotopi neaizņem vairāk kā 30% no īpašuma platības, skatīt 4.14.tabulu.

4.14. tabula

Biotopu īpatsvars īpašumā procentuālu diapazonu sadalījumā (fiziskajām un juridiskajām personām piederošie meži), hektāri

Biotopi \ īpatsvars īpašumā %	0-9%	10-29%	30-49%	50-69%	70-89%	90-100%	Kopā
Veci vai dabiski boreāli meži	7105	3478	873	262	115	108	11941
Purvaini meži	6449	3713	919	368	127	39	11615
Mežainas piejūras kāpas	5560	2187	830	440	250	556	9823
Aktīvi augstie purvi	2727	1950	928	502	750	144	7001
Staignāju meži	3337	2321	617	293	105	90	6763
Lakstaugiem bagāti egļu meži	2672	1930	556	216	98	79	5551
Nogāžu un gravu meži	1741	1736	617	330	168	300	4892
Aluviāli meži (aluviāli krastmalu un palieņu meži)	1968	1411	493	231	91	155	4349
Veci jaukti platlapju meži	984	772	347	174	70	80	2427
Pārejas purvi un slīkšņas	913	789	379	122	148	11	2362
Degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās	948	574	189	236	61	1	2009
Ozolu meži (ozolu, liepu un skābaržu meži)	424	421	167	86	55	79	1232
Palieņu zālāji	151	256	83	92	34	23	639
Parkveida pļavas un ganības	275	147	72	25	9	17	545
Jaukti ozolu, gobu, ošu meži gar lielām upēm	216	156	66	23	15	29	505
Kaļķaini zāļu purvi	210	167	74	4	4	3	462
Skujkoku meži uz osveida reljefa formām	212	126	64	32	11	12	457
Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas	178	121	39	26	7	27	398
Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi	192	100	15	13	6	1	327
Mitri zālāji periodiski izžūstošās augsnēs	115	117	29	7	20	3	291

Ķērpjiem bagāti priežu meži	136	31	12	3		3	185
Sausi zālāji kaļķainās augsnēs	62	56	20	11	10	9	168
Mitras starpkāpu ieplakas	55	44	11	5		44	159
Meža ganības	57	32	11	8	5	5	118
Mēreni mitras pļavas	26	16	4			2	48
Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas	12	19	5	4	2	2	44
Piejūras zemienes smiltāju līdzenumu sausi virsāji	3	21	3	9		3	39
Vilkkūlas zālāji (tukšaiņu zālāji)	14	5	2	3			24
Kadiķu audzes zālajos un virsajos	3	14	0	3	1		21
Sausi virsāji	11	5	5				21
Smilšakmens atsegumi	11	3	4	0		1	19
Smiltāju zālāji	7	7	2		3	0	19
Slapji virsāji	10	3					13
Avoti, kas izgulsnē avotkaļķus	8	3	0	0			11
Eitrofas augsto lakstaugu audzes	10	1				0	11
Atjaunoti ES aizsargājami zālāji	2	0	3	3			8
Dižās aslapes <i>Cladium mariscus</i> audzes ezeros un purvos	1	1				2	4
Priekškāpas	2	1	0				3
Pelēkās kāpas ar sīkrūmu audzēm	0	0	1	0			1
Jūras stāvkrasti		1				0	1
Karsta kritenes	1	0					1
Karbonātisku pamatiežu atsegumi	1						1
Embrionālās kāpas	0	0					0
Piejūras zālāji		0					0
Kopā	36809	22735	7440	3531	2165	1828	74508

Noslēgumā

1) Pētījumā konstatēts, ka 53% no *Natura 2000* teritorijās ietilpstošajām meža zemēm, kas pieder privātpersonām, nav noteikti mežsaimnieciskās darbības ierobežojumi, kas atšķirtos no vispārējām prasībām meža apsaimniekošanā. Lai novērtētu, vai šāds regulējums ir vērsts uz *Natura 2000* teritoriju aizsardzības mērķu sasniegšanu, nepieciešams papildus vērtēt kāds ir mežu profils *Natura 2000* teritorijās, kurās nav noteikti mežsaimnieciskās darbības ierobežojumi, t.sk. vai šajās meža zemēs atrodas ekoloģiski nozīmīgas meža teritorijas, kuru aizsardzību nenodrošina vispārējās prasības meža apsaimniekošanā. Šajā sakarā nepieciešams papildus analizēt datus:

- a) Kāds ir ES nozīmes meža biotopu īpatsvars mežos, kuros nav noteikti mežsaimnieciskās darbības ierobežojumi?
- b) Kāda ir meža vecuma un sastāva struktūra mežos, kuros nav noteikti mežsaimnieciskās darbības ierobežojumi?
- c) Kāds ir mežu, kuros nav noteikti mežsaimnieciskās darbības ierobežojumi, sadalījums ĪADT kategorijās (zonējums)?

2) Pētījumā konstatēts, ka par 33% no privāto mežu platībām, kurās ir noteikti mežsaimnieciskās darbības ierobežojumi, nav saņemti kompensāciju maksājumi. Lai uzlabotu motivējošo mehānismu efektivitāti un veicinātu privāto zemju īpašnieku motivāciju līdzdarboties dabas vērtību saglabāšanā, nepieciešams papildus pētīt (vēlams gadījumu analīzes formātā), kādi ir būtiskākie iemesli kompensāciju nesaņemšanai *Natura 2000* teritorijās un mikroliegumos. Nepieciešams vērtēt:

- a) Kādi administratīvie šķēršļi privātpersonām liedz saņemt kompensācijas?
- b) Vai meža īpašnieki ir pietiekami informēti par kompensāciju pieejamību?

3) Lai nodrošinātu ES nozīmes meža biotopu dabas vērtību saglabāšanu, nepieciešams papildus vērtēt privātpersonu īpašumā esošo ES nozīmes meža biotopu profilu, t.sk.:

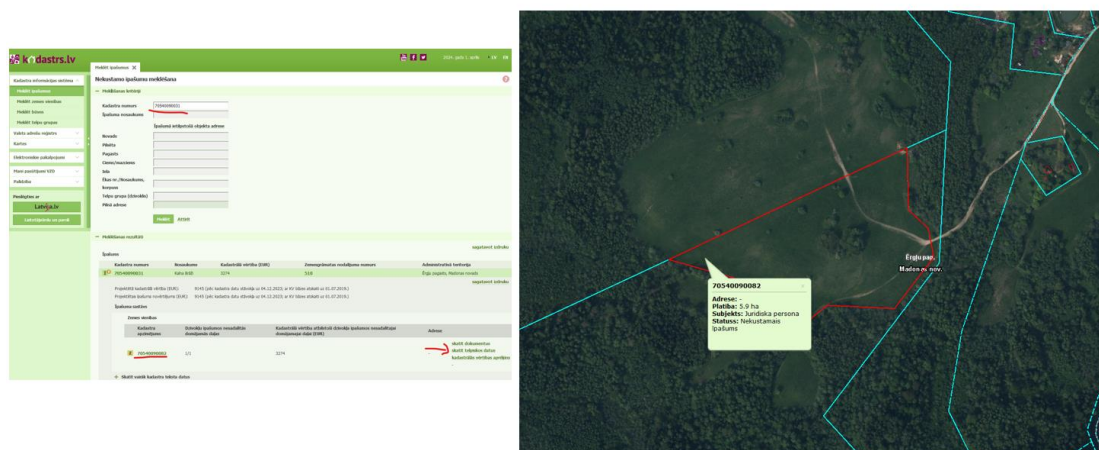
- a) Kādās ĪADT kategorijās (zonās) ES nozīmes meža biotopi atrodas?
- b) Vai un kādi saimnieciskās darbības ierobežojumi noteikti mežos, kuros konstatēti ES nozīmes meža biotopi?
- c) Kāds ir ES nozīmes meža biotopu īpatsvars un izvietojums privātajos mežos, kuros nav noteikti mežsaimnieciskās darbības ierobežojumi?

Pielikums

Par saimnieciskās darbības aprobežojumiem meža zemēs fiziskajām un juridiskajām personām 2022.gadā kompensācijās izmaksāti 4 700 400 eur (LAD dati). Maksājumu summai 4 627 215 eur bija iespējams identificēt īpašumu kadastra vienības. Netika identificēti īpašumi, kuros izmaksātas kompensācijas 73185,29 eur, jeb 1,6%.

Netika identificēti 5 kadastra numuri, jo šādi kadastra numuri vairs neeksistē: (32800030417; 36900070038; 44920070150; 78960040395; 90620080141). 28 kadastru numuri netika atrasti VMD datubāzē, tāpēc šo datu analīze pētījumā netika veikta. Piemēram: meklējot 70540090031 kadastru, tiek identificēta zemes vienība ar numuru 70540090082 (skat. 1.1.attēlu). Tika konstatēts, ka atsevišķos gadījumos LAD veiktajam maksājumam par identificēto kadastra vienību, tā neeksistē. Piemēram, par 44660040113 kadastra vienību (skatīt 1.2.attēlu). Lai novērstu šādas nesakritības, nepieciešams pilnveidot informācijas apmaiņu starp institūcijām un koordinēt datu struktūru. Tāpat jāņem vērā, ka vēsturiskie VZD dati nav ērti izsekojami (piemēram, zemes vienības sadalot, tām tiek piešķirts jauns Nr. un nav pieejama informācija par veco apzīmējumu).

Platību ietvaros tika identificēti 15 klienti ar apstiprinātām atbalsta platībām (110 ha), bet šajā gadā neveikti maksājumiem (iespējams maksājumi veikti nākamajā gadā). Apkopojot informāciju (atbalsta platības pareizinojot ar NIM likmēm) tika konstatēts, ka kopējiem maksājumiem par uzrādīto platību būtu jābūt 4 712 064€, kas ir par 11 663€ vairāk par klientiem izmaksāto.

1.1.attēls. Kadastra vienību nesaistes LAD un Kadastra reģistrā 2022. gadā (https://www.kadastrs.lv/graphical_data/show)

Meklēt zemes vienības
✕

!
Zemes vienība ar kadastra apzīmējumu 44660040113 neeksistē!

Zemes vienību meklēšana

— Meklēšanas kritēriji

Kadastra apzīmējums

Adrese

Meklēt īpašumus
✕

!
Netika atrasts neviens ieraksts!

Nekustamo īpašumu meklēšana

— Meklēšanas kritēriji

Kadastra numurs

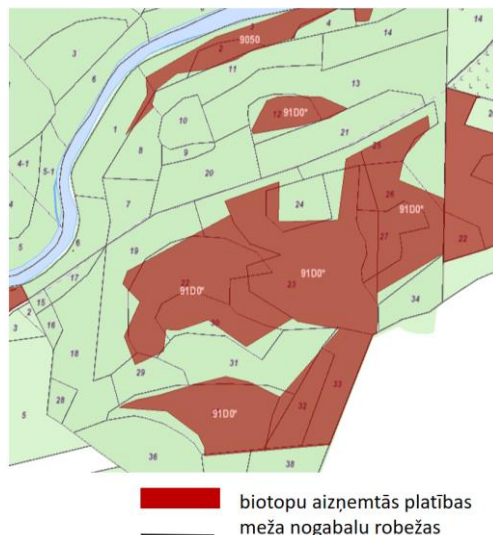
Īpašuma nosaukums

Īpašumā ietilpstošā objekta adrese

Novads

1.2.attēls. Neeksistējoša kadastra numura konstatēšana

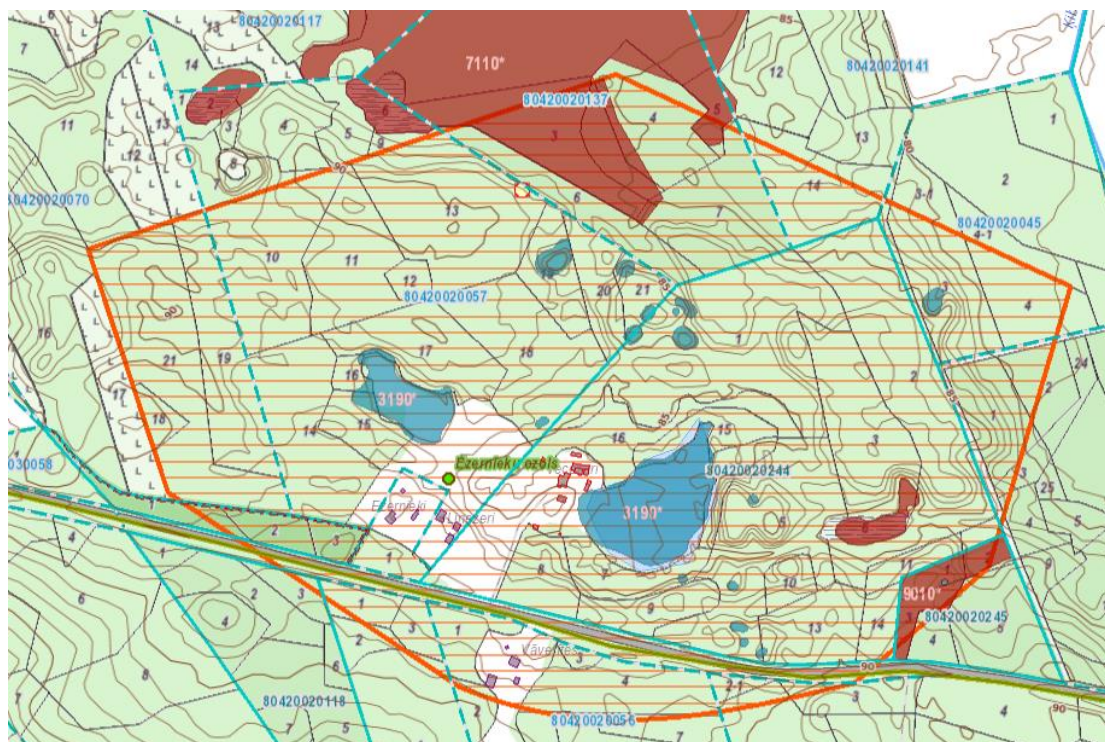
Lai novērtētu ES nozīmes biotopu atbilstību teritorijām ar tiem raksturīgiem augšanas apstākļu tiem (meža tiem), tika veikta raksturīgo biotopu izplatības analīze. Ne vienmēr biotopu robežas sakrīt ar nogabalu robežām (skatīt 1.3.attēlu). Dažkārt biotopos tiek iekļautas tādu nogabalu daļas, kuras pēc audzes sastāva un meža tipa varētu neatbilst biotopa pazīmēm. Tika konstatēts, ka dažkārt pastāv būtiskas nesaderības starp biotopu un meža tipu raksturlielumiem attiecīgajā teritorijā. Piemēram, purvainu mežu biotopā ieskaitīti 119 ha silu (sausas, smilšainas minerālaugsnes), bet aktīvu augsto purvu biotopā ieskaitīti 66 ha silu. Līdzīgas nesaderības konstatētas arī citos biotopos. Šādas kļūdas iespējams skaidrojamas ar novecojušām (spēkā neesošām) vai neprecīzām meža inventarizācijām vai ar neprecīzītēm nosakot biotopu robežas biotopu inventarizācijas laikā.

1.3.attēls. Biotopu un meža nogabalu (MVR) robežu nesakritība (lvmgeo.lv/kartes)

Līdzīga situācija ar robežām vērojama daļai *Natura 2000* teritoriju (skatīt 1.4.attēlu), kur robežas nav piesaistītas ģeogrāfiskiem objektiem, vai nogabalu robežām.

Tāpēc šādās teritorijās ietilpstošo nogabalu platības nepieciešams pārrēķināt. Līdzīga situācija konstatēta arī daļai mikroliegumu.

1.4.attēls. **Natura 2000 robežu (sarkana līnija) un meža nogabalu robežu (melnas līnijas) (meža valsts reģistrs) un zems kadastra vienību (zilā līnija) nesakritība. (lvmgeo.lv/kartes)**

Tāpēc, lai darba uzdevumus izpildītu iespējami precīzi, aprēķini tika veikti katram meža nogabalam, nosakot centroīda punktu, kurš “iekrit” nogabala poligonā. Punktu centroīda aprēķināta izmantojot PostGIS funkciju “ST_PointOnSurface”, tādējādi izslēdzot komplikētu ģeometriju gadījumā, ja centroīdas atrašanās būtu ārpus poligona robežām. Piemēram, attēlā 1.5. ar sarkanu noteikta standarta centroīda, bet ar zilu punktu centroīda ar funkciju “ST_PointOnSurface”.

1.5 attēls. **Nogabala centroīdas noteikšana**

Pievienojot pārējos ģeometriju slāņus nogabaliem - tādus kā: biotopi, Natura2000, mikroliegumi, ĪADT un plānošanas reģioni, tika veikta pārklājuma noteikšana pret šo centroīdas punktu. Ja nogabala centroīda pārklājās ar, piemēram, mikroliegumu teritorijas poligonu - tika uzskatīts, ka viss nogabals atrodas atbilstošajā mikroliegumā.

Datu sagatavošanas gaitā tika konstatētas nesakritības, kas turpmākajā datu apstrādē radīja rezultātu nesakritības starp pētījumā atspoguļotajām tabulām. Tāpēc pētījumā iegūtie rezultāti izmantojami tuvinātai izpratnei par kopējo resursu stāvokli un ir vispārināmi. Lai nodrošinātu augstāku precizitāti, nepieciešams sinhronizēt LAD, DAP un VMD datubāzēs esošo informāciju.